

VIII.
MARIBORSKI
TEDEN
5.-13. VIII. 1939

REVIJA

VIII. MARIBORSKEGA TEDNA

OD 5. DO 13. VIII. 1939

IZDAJA »MARIBORSKEGA TEDNA«

TISKALA PODRAVSKA TISKARNA, MARIBOR - PREDSTAVNIK LOJZE STRAŠNIK, MARIBOR

R II 1910/8
1939

98351

VIII. MARIBORSKI TEDEN

od 5. do 13. avgusta 1939

Velika gospodarska in kulturna revija

RAZSTAVE:

Velika razstava tekstilne industrije v Sokolskem domu (Union)
Splošna industrijska razstava
Velika obrtna razstava
Poljedelstvo in vinogradništvo
Velika trgovska razstava
Tujskoprometna razstava
Razstava narodnih vezenin
Jubilejna razstava Narodnega gledališča v Mariboru
Jubilejna razstava Dramskega društva v Ptujju
Skautska razstava
Vinska razstava s pokušnjo izbranih štajerskih vin
Razstava preprog
Razstava malih živali
Razstava metuljev in žab
Vrtnarska razstava

Koncertne prireditve v mestnem parku in na razstavišču; velike sportne prireditve; vsak večer humoristični nastopi na razstavišču; kabaretni program na razstavišču; veliki veselični park.

VELIKI FESTIVAL

slovenskih narodnih običajev

dne 5. in 6. avgusta 1939.

in sicer: v soboto, dne 5. avgusta ob 17.30

v nedeljo, dne 6. avgusta ob 10.00

SPORED:

- I. Štirska-panonska skupina:
  1. iz Lancove vesi predvaja: rüsa, plesači, orači;
  2. iz Sv. Jurija ob Ščavnici predvaja: valëk, klüč, rüsa-čarga;
  3. iz Sv. Marka niže Ptujja predvaja: kurenti, rüsa-čarga, raból, zlodej, orači, medved, kokótiči-píceki;
  4. iz Beltincev predvaja: meštarske plese tkaléčko, šóštarsko, tóčak, šamariánko, po zelenoj trati in obredno kolo „Marko skače“;
- II. Belokranjska skupina:
  1. iz Črnomlja predvaja: Zelenega Jurija in kolo Most;
  2. iz Adlešičev predvaja: svatbeno kolo „Hruške, jabuke“, svatbeno kolo „Lepa Anka“ in Krésnice;
  3. iz Vinice predvaja: Kresnice in kolo Jastučak;
  4. iz Predgrada-Starega trga predvaja: Kresnice in Poljansko svatsko kolo;
  5. iz Metlike predvaja: obredno kolo, most, rešetca, robčeci, kurji boj in turn.

V soboto, dne 5. avgusta ob 11.30 in v nedeljo, dne 6. avgusta ob 9.00 obhodi narodopisnih skupin in narodnih noš skozi mesto.

L. 9. VII. 1939 Padel. Liskarua.

Naš tujski promet.

Svet je dan na dan mlajši, bolj strnjen, en njegov del drugemu bližji. Kraji onkraj luže, „devete dežele“ in Indije Koromandije so skodra naša soseščina brez svoječasnega baje-slovja. Polževe poti so že skoro pravljica, tradicionalni furmani le še ustno izročilo starih očancev in v redkih starih gostiščih, po možnosti preurejenih novim razmeram.

Čas naglo briše nekdanje tvorbe in kleše zahteve novih dni. Čas — človek, njegov nemirni duh, ki pretvarja nekdanje sanje v dejstvenost in s katero izpričuje večno živo težnjo v oni naprej, v novo življenje, v neznano in daljno. In ko reši en problem, hiti k drugemu.

Naprej, naprej!

Ni to od včeraj — vedno je bilo tako, —čepprav ne s tako brzino kot danes, ko razpolagamo s sredstvi, ki jih preteklost ni poznala.

Raznoteri so nagibi, ki silijo človeka v svet: gon za existenco, pohlep po premoženju, želja po spoznanju tujine itd. S pojmom „tujski promet“ pa mislimo predvsem na one goste, ki iščejo pri nas oddih, razvedrila, zdravja, snov za studij i. dr.

Vsem tem more nuditi naša zemlja odlične pogoje. Naše podnebje, naravne lepote, slikovitost naših goric, obraslih in plešastih višin, zgodovinske znamenitosti in narodopisne posebnosti niso na vsakem ozemlju tako bogato zastopane kot pri nas.

A to ni še dovolj!

Gost išče raznih udobnosti: prometne zveze, informacijske urade, ugodne življenjske prilike itd. A nobena udobnost ne odvaga človeka, ki je in ostane v ospredju. Prvo je človek, njegov kov, njegova sredina, ki tujca privablja ali odbija. Še tako očarujoča pokrajina ne priklene gosta, če nima sebi enakih ljudi, če ni med njo in njenim prebivalstvom skladnosti. Torej: lepa priroda, a tudi notranje lepi ljudje v vnanjih in notranjih kretnjah. Šele tako moremo nuditi gostu, kar imamo in si on želi.

Med nami in gostom ne sme biti zgolj kupčijsko razmerje, ampak vedno in povsod tudi potrebna zavest, da predstavljamo z dovoljno višino vsestranske vrednote svoje ožje in širše domovine, ki jih ta zavestno in podzavestno motri in tehta. Le pogledjmo, kako si mi nabiramo vtise izven svojega naselja, kake malenkosti večkrat odločajo o sliki, ki jo mogoče za vedno

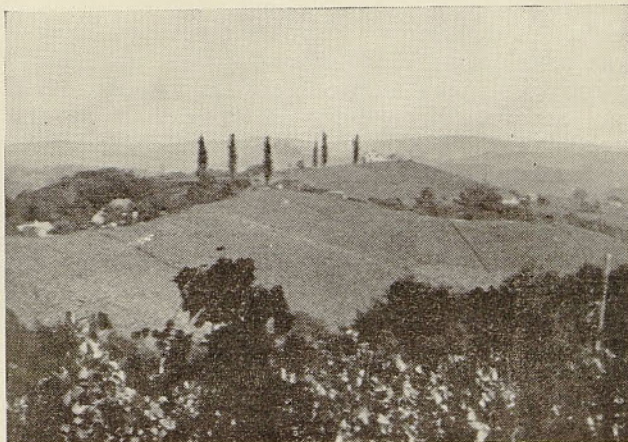
odnesemo iz dotičnega kraja — pa bomo na jasnem, kako bodi razmerje med nami in tujcem, ki s svojim vedenjem napram nam kot poedincu in členu narodnega ter državnega kolektiva to tudi zasluži.

Naša prva dolžnost bodi seznaniti gosta s posebnostmi in značilnostmi našega kraja: s krajepisjem, zgodovino, narodopisjem — kratko z vsem, kar more zbuditi v njem zanimanje in privlačnost. Nobena propaganda od strani tujsko-prometnih organizacij ne more tako uspešno vršiti te naloge kot okreten domačin. Naše šolstvo naj bi tej postavki posvečalo posebno pažnjo.

Zavedajmo se, da s tem dvigamo aktivnost te vedno bolj pomembne narodnogospodarske postavke. Dostojen gost ni nikomur v škodo, ampak obratno, ker je med nami vedno kot kupec naših materialnih dobrin.

Pospešujmo torej tujski promet vsestransko in opozarjajmo zadevne organizacije na momente, ki bi ga mogli podpirati. Krajevni organi, ki imajo kakor koli s tem posla, to večkrat odlično pogodijo. Naša mladina, dovezetna za športno življenje in istočasno tudi za realne krajevne potrebe, je prva poklicana, da sodeluje in pomaga dobri stvari. Naša Tujsko-prometna zveza, odsek banske uprave za turizem, Slovensko planinsko društvo itd. ji bodo za to hvaležni.

Zadruga M. T. stopa že osmič pred javnost s svojo gospodarsko in kulturno revijo in z vedno isto težnjo: pokazati in pospešiti naš vsestranski napredek, v katerem je vključen tudi tujski promet.

Motiv iz Slov. goric

Narodni festival v Mariboru

5. in 6. avgusta 1939.

Narodopisna prizadevanja so bila do pred vojne usmerjena povečini le v zbiranje, opisovanje in tvorno opazovanje narodnega blaga. Zaverovani v načela pozne romantike, oprti na spekulativne filozofeme individualistične psihologije, so nam predvojni narodopisci prikazovali vse bolj svoje znanstvene nazore o narodnem blagu nego pristno stvar preprostega rodu. Splošno priznано dognanje tačasnega narodopisja se oklepa trditve, da so izražaji preprostega sveta: navade in šege, narodna noša, vsa preprosta likovna umetnost in ljudska poezija, le nekakšen plagiat, primitivne posvojitve, ustvaritev najvišjih narodovih plasti, narodove duhovne aristokracije. Po teh nazorih naj bi bili torej slovenska ljudska pesem, še živeče obredne ostaline, visoki rej v Zilji, panonsko kolo „Marko skače“, metliško kolo, igra Most, ljudski prizori v narodnih nošah ob pristnem ponašanju domačinov — vse — izražaji našega preprostega

domačina, posneti po podobnih ustvaritvah nekdanje naše aristokracije, plemičev, fevdalne gospode, stanov: pretežno tuje gospode na slovenski zemlji. Po sodobnem filozofsko spekulativnemu naziranju bi morala ta primitivna duševnost, ki je „višje ustvaritve“ prevzela in po svoje prikrojila, biti sicer zaostala za celo „višje spoznanje“, vendar slično dejstvujoča kakor duševnost vrhnje socialne plasti. Biti bi morala predvsem duševnost logično mišljujočega in pametno urejajočega človeka, ki življenjske pojave abstraktno pojmuje ter predmetne pojme logično in nazorsko miselno veže.

Reakcija na to nazornost in kritika nevzdržnih filozofemov, ki jih je postavila zgolj razumsko orientirana individualistična psihologija, sta dali razvoju duševne spoznavnosti nove smeri. Nasproti razumsko orientirani individualistični nazornosti, ki ni mogla, niti hotela pri-

Obredna ostalina Most. Metlika v Beli Krajini. 1936.

bližati se duševnosti preprostega rodu, je ustvarila socialna psihologija tudi tej duševnosti pravično, predmetni tvornosti ustrezajočo spoznavno osnovo. Novi evropski človek, ki ga je spočela svetovna vojna in ga pretresajo odmevi ruske revolucije, zapušča tla individualistične miselnosti. Svojo spoznavnost usmerja širje in globlje, zanimajo ga socialni vidiki, novih osnov išče v svojski primitivni duševnosti. Navedeni nagibi so premaknili tudi narodopisje z neplodne opazovalne in spoznalne ravni. Pogledi narodopiscev, ki so do nedavna veljali le površnemu opazovanju narodnega blaga, so se usmerili pod vidiki socialne psihologije v lastnika tega blaga, v preprosti narod, v raziskavanje in razvoj primitivne duševnosti. Aprioristična utvara, ki ponzoruje preprosto duševnost kakor zaostalo

fazo nam istovetne, stalno enake, zgolj mišljujoče človekove duševnosti, se nujno umika spoznanju socialne psihologije, ki je odkrila v duševnosti preprostega človeka bistveno različne prvine. Opazovanja primitivnih rodov, ki še danes žive po svetu, so pokazala, da je njihov duševni razvoj raven njih sodobni stopnji socialnega razvoja, podoben duševno-razvojni fazi evropskega človeka na socialni stopnji pred nekaj tisoč leti. Takšna primitivna duševnost po svojem bistvu ne more biti individualistično usmerjeno mišljevanje osebnosti, temveč kolektivno, združno, rodovinsko dožemanje, ki še ni doseglo razvojne stopnje logičnega pojmovanja. Duševnost primitivnega človeka, bolje rečeno primitivnega rodu, je prepojena s prvina silnega naravnega verovanja v skrivnostne tajne ve-

soljne predmetnosti. Primitivni človek ne razlikuje stvarne živosti od umišljene, ker so mu abstraktni pojmi, po katerih se ravna naša duševnost, neznan, ali pa jih, sebi usiljene, odklanja. Po njegovih uverah žive kamen, drevo, žival, sonce, reka, veter svojsko življenje, podobno njegovemu. Žive pa še druge tajne sile, nevidni demoni, dobri in zli duhovi, ki jih je treba s priprošnjami vsega rodu pridobiti, ali pa zaščititi se pred njimi s kolektivnimi dejanji kulturno obrednega značaja. Pojma duše, ki se je razvil šele v verstvih naprednejših rodov narodov na visoki stopnji socialnega razvoja, primitivni človek ne pozna. Slehernik priprostih rodov in je totransko utelešenje svojega družinskega pradedca iz davne, rodovinsko znamenite epohe rastline-človeka, živali-človeka, iz tako zvane mitične epohe rodu. Primitivni človek nosi ime svojega prednika kakor izročilo in rodno posvetilo. Rodno ime mu je nepretrgana spojina in živi spoj z njegovim znamenitim pra-

dedom, ki nadaljuje sebi pristno življenje v svetu prednikov. Tja so se po smrti preselile rodu posvečene rastline in živali na službo svojih prošlih gospodarjev. Z onostranskim svetom vežejo primitivnega človeka sanje, rodu pristna tajna posvetila — rodovinski totemi in sanjam podobna kolektivna ekstaza, kateri se udaja združno o priliki svojskih kulturnih obredij. Ta obredja obhaja ves rod v priprošnje demonom pomladne plodornosti, v zaščito pred Zimo — Smrtjo — Morano, v priprošnje in počast svojih prednikov ali umrlih starešin, vojvod, kraljev. Vsa ta obredja so se razvila iz primitivne mistične duševnosti. Spremljajo jih kulturna dejanja: ples, pesem, rastlinsko, živalsko in človeško darovanje v kolektivni obredni ekstazi. V primitivnem svetu je zlasti ob takšnih obrednih ekstazah sleherna predmetnost in dejavnost mističnega značaja. V tem mističnem vzdušju spaja primitiven človek predmetne dojme v smislu vesoljnega sožitja. Senca človekova je z njim

Obredna ostalina „Orači“. Apače na Dravskem polju. 1939.

mistično spojena živa skupnost; njegovo rodovinsko ime ni abstrakten pojem kakor nam, je dojem žive povezanosti človekove z njegovim mistično in mitično živim pradedom; v brezi — demonu — človeku vidi preprosti človek tajno božanstvo, slednjič sebi enakega, počlovečenega duha plodornosti; v Rüsi-Brni sluti — dojema plodornosti sovražno božanstvo Smrti-Zime-Morane; v mostnem obredju spaja zaščito proti zlim demonom s človeško žrtvijo svojim pokojnim pradedom, ki so morali preko mostu v onostranski svet. V primitivnem življenju torej ne more biti miselnih pojmov in njih logične zveze po vzročnostih in posledičnih načelih. Primitivna duševnost pozna in priznava le mistične dojme, ki jih veže v smislu predlogičnega sožitja.

Kdo bi nam mogel posvetiti za tisočletja nazaj v mistično-predlogično življenje naših prednikov, v predzgodovinsko dobo primitivnega rodu Slovenov-barbarov? Premalo zanesljivega vemo o njih predzgodovinskem življenju, o njihovih rodovinskih uverah, šegah in navadah, in še tiste vesti so tendenčni opisi splošnega značaja, ponajveč pa meglene storije. Predmeti naših pradedov iz raznih predzgodovinskih grobišč so sicer zanesljive priče za statično znanstveno raziskovanje, o živostni dinamiki našega takratnega človeka pa ne vedo povedati nič. Pod nujno političnega, verskega, kulturnega razvoja se je socialna raven Slovenov postopno dvigala. Gotovo se je s socialnim napredovanjem najnižjih plasti našega rodu premaknila in bistveno izpremenila tudi naša primitivna duševnost.

Vendar moremo ob šegah in navadah našega ljudstva, ob naši ljudski poeziji, ob ostalih kultično obrednega značaja, ki jih je naše ljudstvo ohranilo dosihdob, ugotoviti, da se naša ljudska duševnost nikakor ne sklada z duševnostjo slovenskega razumnika. Opazovanja našega narodnega blaga, zbrane folklorne zapuščine in ostaline nam povedo, da zlasti naša živa narodna ostalina ni več pristna, ker izgublja svoj namen ter se likovno in vsebinsko ruši. Davne mistično-predlogične prvine preproste duševnosti je prekrila neizprosna miselnost, rodu tuja vera, nevzdržna kultura in civilizacija. Le skromne usedline nekdanjega mistično-predlogičnega življenja motijo preprosto duševnost našega ljudstva, da v svojih rodniških šegah in navadah, v pesmih in obrednih plesih zaživi s svojimi pradedi ob gotovih letnih praznikih. Motil pa bi se pametni opazovalec našega ljudskega sveta, motreč te prizore skozi očala logike in individualistične psihologije. Razočaran bo slehernik, ki pričakuje od dravskih oračev in Rüse, od panonskega vanjkiša „Marko skače“, od črnomaljskega Zelenega Jurija logičnega osnutka in smiselnega razvoja nekakšne dramatičnosti. Razumniku, ki si hoče razlagati po načinu običajne logike in psihologije pomen Kurentovanja, belokrajnskega Mostu in Kresovanja, ostanejo predmetni prizori nerešljive uganke, ali pa si o njih ustvari docela napačne pojme. In to tembolj, ker današnje ljudske ostaline niso več prvotna, pristna obredna dejanja, temveč le še ruševine in usedline davnih čestitih, mogočnih obredij, ki jih je obhajal slovenski primitivni rod ob stalnih prilikah. So to le še razkrojene sence veličastnih podob iz one davnine, ko se je rod Slovenov, živo spojen s prvero svojih očakov, še oklepal svojkega prirodnega češčenja. Za opazovanje mistično-predlogičnih usedlin, ki jih v izdatni meri hrani duševnost našega preprostega človeka, pa je zlasti po naših obmejnih krajih še dovolj primerov in prilik.

Ni še dolgo tega, kar je pričelo pristno življenje slovenskega ljudstva občutno pojemati in hirati. Šele stopnjevana napetost pred svetovno vojno je zrahljala po deželi pristno kmečko sožitje in zamorila premnogo dotlej živo ohranjenih narodnih izražajev. Tačasnemu socialnemu položaju našega preprostega človeka ravna duševnost je bila še zmožna one pristne dejavnosti, ki poganja v mirnem sožitju iz rodniških korenin. Zanimive in poučne bodo ugotovitve naših modernih socialnih psihologov, ki bodo pokazale vse udore nepristne kulture, našemu ljudstvu tuje civilizacije ter uplive socialnih činiteljev, ki so sicer dvignili socialno raven našega ljudstva, izmaličili pa njegovo preprosto, pristnejšo, torej boljšo duševnost v istem razmerju, v kakršnem so degenerirali njegovi rodni izražaji. Da je ta degeneracija naše vasi občutna v vzporednem razmerju v vseh panogah preprostega sveta, je pozornemu opazovalcu očito dejstvo. Trditi smem, da bodo prav ti novi

narodopisni izsledki nele pomembni za naše narodopisje, temveč v prvi vrsti še prav posebej za socialnega psihologa ter za vse one znanstvene panoge, ki jim morajo biti spoznanja moderne socialne psihologije vodilo.

Kmalu po svetovni vojni opazimo, da se vsi evropski narodi prično s pojačeno silo zanimati za svojo rodno samobitnost. Čim močnejša je bila pri narodih narodnostna zavest pred vojno, tem večje zanimanje ji posvečajo tudi po vojni. Od vojnih grozot pretreseni in izčrpani narodi so nehote spoznali, da morajo posvetiti prizadevanja predvsem preprostemu rodu, iz katerega izhajajo. Iz teh obnovitvenih poizkusov izhajajo vse uredbe in ustanove pod geslom ljudskega spoznavanja, zaščite in nege. Med prizadevanja te vrste spadajo tudi tako zvaní narodni festivali, ki imajo namen prikazati širokemu narodu še živo ostalino ali prirejeno obnovo svojških narodnih prizorov, plesov, iger in pesmi v pristnih narodnih nošah. Ob teh pristnih rodniških izražajih naj bi se poživila, dvignila in obnovila narodnostna zavest skupnosti, enotne volje za organizirano delo in svojški kulturni napredek. Kakor na drugih poljih prave narodne kulturne politike, smo Slovenci tudi v tej smeri občutno zaostali za drugimi narodi. Naše razumništvo prerado pozablja svojo rodno osnovo in se udaja nepristni kulturi in tuji civilizaciji. Le kadar nastopijo nuje, se s praznimi besedami obrača do svojega preprostega rodu, ki je v pretežkih okoliščinah dosledno zapuščen in zanemarjen od svoje gospode, ohranil vse doslej svojo rodno pristnost v izražanju in zavestni samobitnosti. Tudi v tem oziru bo morala naša spoznavnost skoro kreniti druga pota, če bomo v današnjem položaju hoteli s pridom ohraniti svojsko bitnost. Zdi se, da bosta našega preprostega človeka modrost in uvera boljša kažipotata k tej renesansi, nego nespamet in nevera našega razumništva.

Marolt France

Dvajset let slovenskega gledališča v Mariboru.

Na letošnjem VIII. Mariborskem tednu zavzema med kulturnimi prireditvami nedvomno prvo mesto razstava Narodnega gledališča v Mariboru, katere namen je prikazati dvajset let uspešnega dela na deskah, ki pomenijo svet. Gledališka tradicija pa je v Mariboru v resnici mnogo starejša in sega daleč nazaj v osemnajsto stoletje, kajti prvo stalno gledališče je dobil Maribor že l. 1785. Bilo je nameščeno v sedanji Vetrinjski ulici v hiši št. 30. Kakor vsa druga tedanja gledališča na slovenskem ozemlju, je bilo seveda tudi to nemško. L. 1806. se je preselilo v opuščeno cerkev sv. Duha, ki je stala tam, kjer se dviga sedaj poštna palača na Slomškovem trgu. Prostora je imelo za 300 ljudi in je vprizarjalo viteške igre, burke in podobne zabavne stvari. L. 1847. se je pa naselilo v kazinskem poslopju, kjer je po raznih poznejših prezidavah in modernizacijah ostalo do današnjih dni. To predvojno gledališče je bilo predvsem zabavnega in političnega značaja, zato se ni nikoli dvignilo do položaja resničnega umetniškega zavoda. Gojilo je v prvi vrsti le zabavno igro in opereto. Z večjimi deli je hodilo v Maribor gostovat graško gledališče.

Že v drugi polovici devetnajstega stoletja so se pa pojavili v Mariboru tudi že prvi začetki slovenskega gledališča, zaenkrat seveda še diletantskega. Prve slovenske predstave so se prirejale v l. 1861. ustanovljeni Čitalnici. L. 1898. je dobilo to gledališče svoj oder v gledališki dvorani novega Narodnega doma, l. 1919. ga je pa prevzelo tedaj ustanovljeno Dramsko društvo in ga postopoma dvigalo do rednih sezon in kvalitetnih predstav, pri katerih so često gostovali tudi poklicni igralci slovenskih gledališč v Ljubljani in Trstu. Prav to slovensko diletantsko gledališče v Narodnem domu je postalo po osvobojenju l. 1919. tudi podlaga za ustanovitev rednega poklicnega gledališča v stari gledališki zgradbi na Slomškovem trgu. Mestna občina je dala poslopje v najem Dramskemu društvu, to pa je stavilo na razpolago ves svoj inventar in garderobo ter sklenilo pogodbo z režiserjem in igralcem Hinkom Nučičem, ki je prevzel vodstvo prve sezone 1919/20 z ansablom, ki ga je pripeljal deloma iz Ljubljane in Trsta, deloma pa izpopolnil s člani dotedanjega slovenskega diletantskega gledališča. Otvoritvena predstava je bila dne 27. septembra l. 1919. s slavnostnim govorom zastopnika Dramskega društva prof. dr. Pavla Strmška in vprizoritvijo značilnega Jurčičevega „Tugomera“. Že ta prva predstava je pokazala, da so v Mariboru ugodna tla za razmah rednega poklicnega slovenskega gledališča.

Gledališče je bilo prvi dve sezoni, ki ju je vodil kot upravni in artistični ravnatelj g. Hinko Nučič, več ali manj zasebna ustanova, ki sta jo kot Mestno gledališče podpirala le mestna občina in Dramsko društvo, vendar si je zgradila trajno bodočnost. V teh dveh prvih sezonah

so nastopali v njem med drugimi že tudi Berta Bukšekova, Štefa Dragutinovičeva, Valo Bratina, Milan Skrbinšek in Rado Železnik, svojo uspešno umetniško pot so pa nastopili mimo drugih kot začetniki Vika Podgorska, Elvira Kraljeva in Marij Šimenc. V teh dveh sezonah je bilo nad 100 premier dram, komedij in tudi že operet. V sezoni 1921/22 je odšel prvi upravnik Hinko Nučič v Zagreb in vodstvo je prevzel Valo Bratina, dočim je postal ravnatelj drame Milan Skrbinšek. Bratina in Skrbinšek sta pospeševala zlasti vprizarjanje Cankarja in del mladih slovenskih avtorjev. Tako so prišli v Mariboru prvič na oder mnogi slovenski povojni dramatik. Obenem sta prinesla v gledališče nove, sodobne igralske in režiserske snovi, ki so bile včasih sicer le eksperimenti, so pa vendarle prispevale tudi svoj pozitiven delež k nadaljnjemu razvoju slovenske gledališke umetnosti.

Ob začetku sezone 1922/23 je bilo gledališče v toliko podržavljeno, da je skrb za mesto upravnika in tajnika prevzelo prosvetno ministrstvo, ki je določilo tudi redno subvencijo. Za prvega upravnika odslej Narodnega gledališča v Mariboru je bil imenovan dr. Radovan Brenčič, ki je ostal na tem mestu vse do sedaj. Dotedanji upravnik Mestnega gledališča Valo Bratina je ostal še nekaj let ravnatelj drame, dočim je ravnateljstvo opere prevzel kmalu nato dirigent Andro Mitrovič. Prvi ravnatelj drame, Milan Skrbinšek, je odšel v Ljubljano. Pod vodstvom dr. Brenčiča je bila ustanovljena poleg drame tudi redna opera in opereta. Zlasti prva je doživela v naslednjih letih sijajen razmah in visoko raven, toda njeno vzdrževanje je presegalo moč Maribora, zato je bila opera pozneje za nekaj sezon popolnoma opuščena in se šele sedaj polagoma znova uvaja. V prvi dobi operete, in pozneje opere, so delovali na zavodu kot dirigenti Andro Mitrovič, Viktor Parma, Hrabroslav Vogrič, Plecítý in potem Lojze Hercog, ki je ostal zvest Narodnemu gledališču v Mariboru vse doslej.

Ako se ozremo nazaj na teh dvajset let obstoja slovenskega rednega poklicnega gledališča v Mariboru, moramo tudi ob najobjektivnejši presoji ugotoviti, da je izvršilo naravnost ogromno poslanstvo, tako v umetniškem kakor tudi v narodnem in državnem oziru kot obmejni oder na pragu srednje Evrope. Umetniškega napredka, ki je vsekakor neutajljiv, niso mogle zaustaviti niti razne krize, s katerimi se je moralo mariborsko gledališče boriti posebno v finančnem oziru. Ogromna je tudi vrsta režiserjev, igralcev, igralk, pevcev in pevk, ki so v teh dvajsetih letih delovali na našem odru, ali pa so celo pričeli na njem svojo poznejšo veliko umetniško kariero. Naj navedemo samo najpomembnejše izmed tistih, ki so že umrli ali odšli: v operi in opereti poleg dirigentov Marij Šimenc, Ančica Mitrovičeva, Vekoslav Janko,

Marica Lubejeva, Pavla Udovičeva, Djuka Trbuhovič, Peter Burja; v drami pa Valo Bratina, Milan Skrbinšek, Rade Pregarc, Rado Železnik, Makso Furijan, Bojan Stupica, Hinko Tomašič, Vika Podgorska, Iva Šetinska in dr.

Prav tako veliko je število tistih, ki jih je mariborsko gledališče dvignilo na pomembno umetniško višino in so mu ostali še vedno zvesti. Naj omenim le nekaj imen, ki so tesno združena z razvojem slovenskega gledališča v Mariboru že od začetka, ali vsaj od prvih let: režiserja Jože Kovič in Vladimir Skrbinšek, igralka Elvira Kraljeva, Danica Savinova, Ema Starčeva, Mileva Zakrajškova in igralci Pavle Kovič, Rado Nakrst, Danilo Gorinšek, Milan Košič, Edo Grom, Pavel

Rasberger itd., poleg mnogih mlajših, ki so prišli pozneje in se v zadnjih letih tudi pomembno razvili. Vsak izmed njih je doprinesel svoj del do utrditve slovenskega Narodnega gledališča v Mariboru, ki se je z zadnjimi gostovanji v polni meri uveljavilo tudi drugod, posebno v Ljubljani, ter bilo deležno popolnega priznanja tako s strani tovarišev kakor s strani kritike.

Razstava na letošnjem VIII. Mariborskem tednu prikazuje najnazorneje razvoj naše Talije, ki naj bi dobila čimprej novo streho v modernem, novim razmeram in potrebam ustrezajočem gledališkem posloplju.

Radivoj Rehar

Maribor in njegovi gostje.

Maribor je turistično mesto. Pri tem ga nič ne moti njegov obmejni položaj in ne njegov obmejni transit. Tudi vsa njegova industrija mu ne jemlje tujsko-prometnih prvin in mu ne kvari tega značaja. Močnejše so prirodne sile, ki ga obvarjajo še neoskrunjenega in samosvojega. Maribor je po svojem svojstvu in bistvu žitje in bitje dežele, ki združuje v sebi vse kontrastne lepote in kulture na enem samem zaokroženem prostoru.

Pojejo vinorodne gorice, smejejo se blesteči sadonosniki, valovijo žitna polja, šumijo zeleni gozdovi, vriskajo sončne planine.

Narava sama daje ves ta okras in zaklad, Maribor si ga pa osvaja, goji in ponuja. Vsakemu nekaj, za vsakega dovolj, po bogati izberi.

Maribor je v zadnjih dveh letih nedvomno zanesel svoje ime in sloves do skrajnega juga države in širom cele srednje Evrope. Prejel je svoj tujsko-prometni krst. Predstavil se je tujsko-prometnemu svetu, ki sedaj nenehoma in od povsod povprašuje po njem, po njegovih posebnostih in vrlinah.

Različni zanimivi obiski zadnjih časov v Mariboru nam zgovorno povedó in prepričujejo, da se tudi naše mesto približuje mednarodnemu priznanju letoviščarskega, turističnega mesta.

Predstavniki evropskih narodov ga obiskujejo; se že ustavljajo pri nas, se z nami seznanjajo, mi pa sprejemamo njih dojme, mišljenja, kritične opazke, njih želje in vtise. Poglejmo jih!

Nemci. Razume se, da so statistično najmočnejši in najpogostejši naši gostje. So posamezniki-izletniki turisti in so izletniške skupine. Hvalijo našo ceneno življenje, obiskujejo okolico in vinotoče. Kritično opazujejo naše javne naprave, oblasti in uprave, prija jim naša svobodoljubnost, mirnost in priprostost. Kakor so temeljiti v svojem opazovanju, vendar ne prodrejo

v bitnost naše miselnosti, do svojstvenosti naše zemlje in do globin naših duš. Nemški publicisti se ne zglašajo, da bi proučili kraje in ljudi. So zelo površni opazovalci naših razmer, običajev, naše kulture. Nemcem bomo morali sami napisati temeljito študijo in komentar o zemlji in ljudstvu v Podravju in Pomurju.

Madžari. Mnogo obetajo madžarski gostje. Njih statistika je razveseljiva. Število njih posetov raste. Zelo radi pridejo k nam. Diči jih neka aristokratska privzgojenost, fina družabnost in prijazna vljudnost, kar daje v tujsko-prometni zunanosti in medsebojnem občevanju mnogo poudarka in vrednosti.

Nasičeni monotonih ravnin radostno vzklikajo pri vsaki višini, na vsakem najmanjšem vrhu, na Pohorju prekipujejo v navdušenju, vsak razgled jih očara, zanimajo se za vsako krajevno posebnost, pa tudi za tip človeka in hiše, za ornamentiko in sploh za narodno umetnost, glasbo in petje. Vse si zabeležijo in zbirajo podatke, pri povratku pa napišejo svoje potne utrinke bodisi v listih ali v posameznih brošurah. Njihovi publicisti se v zadnjem času bavijo z našo zgodovino in folkloro, posebno jih zanima naša narodna pravljica o kralju Matjažu. V feljtonih napišejo črtice, novele z obiležjem naših krajev. Ako ne nastanejo neprilike, bodo nam Madžari stalni dobri gostje. Razen nekaj drobcev po perspektivah nismo Madžarom ničesar napisali v njihovem jeziku o naših gospodarskih in kulturnih prilikah. Priti je moral tujski promet, da nas v to nujno sili. Znanstveni in literarni svet pa naj opravi svoje posebej v drugi obliki.

Italijani. Do zadnjih let nismo imeli italijanskih skupinskih obiskov, ki se sedaj v prijateljskem političnem razmerju razveseljivo množijo. Italijanska turistična politika sicer omejuje svojim ljudem inozemska potovanja, vendar v znamenju reciprocitete dopusti tudi izjeme. Italijani so pri-

jetni gostje. Njim je naša pokrajina docela nov svet in naše življenje novo razodetje.

V Dravski dolini z vsem začudenjem strme v nepregledne zelene šume, v nagromadeno lesovje ob Dravi, na brneče žage, v splave na Dravi, sploh v to brezkončno zelenje in prirodno bogastvo. Za les in drva se zanimajo. V mestu ugotavljajo lepe stavbe, občudujejo njihov tip in slog, hvalijo čistoto in snago ulic in trgov, sploh so jim naša mesta všeč; saj njihova mesta, čeprav tako znamenita, niso po večini moderno zidana in moderno lepa. Ob nasičenosti tolikih kamenitih spomenikov, cerkva, lož, forumov, amfiteatrov zelo prijetno vplivajo naša lepa mesta na njihov fini okus. Italijani so skromni, pa ne morejo razumeti našega veseljačenja in popivanja. Ljubijo pa vesele družbe, da se z nami pokrepčajo v svobodnem razmahu in nemotenem okolišu. Od gostinskih obratov posebno hvalijo ustroj naših kavarn, ki jih sličnih s takim konforom nimajo v svoji domovini. Njihovi šoferji preklinjajo naše ceste, vendar pa pristavijo, da so občinske in banovinske ceste v Sloveniji mnogo boljše od njihovih stranskih potov. Železnice jim niso predrage, ne razumejo pa prevelike razlike v ceni med tarifo brzovlaka in potniškega vlaka. Pripominjajo, da je zemlja bogata, vendar bi jo bilo treba bolj racionalno izkoristiti in obdelati. Italijani mnogo govorijo, vendar sami ne bodo pisali o nas. Zaenkrat jim zadostujejo Ljubljana, Zagreb in Beograd, tudi Sarajevo, Maribor pa jim je ob strani. Ko so pa pri nas, so zadovoljni in obljublajo zopetni povratek.

In zopet moramo ugotoviti, kako pomanjkljiva je še naša turistična literatura.

Angleži. Bil je v Mariboru angleški počitniški tečaj v Vesni, ki so se ga udeležili angleški profesorji in visokošolci (30 oseb) in naši akademiki iz cele države, vseh do 120 udeležencev. Angleži so prvokrat naši gostje. Zelo so zadovoljni z Mariborom, ki so ga do vseh podrobnosti spoznali v dobri in slabi luči. Njih zanimanje gre v pedantičnost. Razgovarjajo se mirno, točno vse izprašujejo, prav nič se jim ne muči. Načrte za izlete v okolico preštudirajo do vseh podrobnosti s kartami in voznimi redi, priprave

za to se vršijo že par dni popreje. Slovenci bi pa rekli: Gremo, se že medpotoma zmenimo. Angležem je izlet in zabava nad vse. Njih načelo je: biti malo v avtobusu, še manj v vlaku, več pa in dolgo v prirodi brez velike peš-hoje. Najljubši izlet jim je bil na Pohorje. Čim so prosti dnevnega dela in dolžnosti, se prav radi pozabavajo dolgo v noč in se takrat znajdejo s prijatelji Slovenci, da so vsi enega duha in enega srca. Naša vina so jim dobra, ali premočna. V Mariboru so našli vso zadovoljstvo, da jim je tečaj kar najbolje uspel in ga za drugo leto napovedujejo še v večji udeležbi do 300 oseb. Občudujejo našo urejenost, kulturo malega naroda, narodno pesem, čeprav jih bosanska ali dalmatinska ali srbska popevka bolj pritegne nase. Angleži so res demokratični. Za vsako delo primejo, na nekatere naše nedostatke se ne hudujejo, posmejejo se in v tem so z nami slični, v prirčni domačnosti in veselem dovtipu.

Angležem ne bomo opisovali našega mesta in dežele, kajti oni nam bodo sami to oskrbeli v listih in v posebni brošuri, ki izide še to jesen.

Domači gostje. Z zadovoljstvom ugotavljamo velik porast gostov iz države same, posebno od juga, ki so še najbolj zanesljivi in stalni. Njim ni treba ne deviz in ne vizumov. So to Banačani, Sremci, Bosanci, pa tudi južni Srbijanci, povečini pa oni iz ravninskih krajev. Njih glavni motiv za bivanje v naših krajih je skoraj edini t. j. sprememba zraku (promena vazduha), odpočitek in zdravljenje. Za porast teh obiskov je največ pripomogla vozna olajšava po § 11. potniške tarife, da po 10 dnevem bivanju v Mariboru uživajo ugodnost brezplačnega povratka. Radi te ugodnosti je letos podvojen obisk naših južnih bratov.

Pogrešamo še tujce drugih narodnosti, posebno Francoze, ki dosedaj niso še obiskali Maribora v skupinski turistični družbi. Naj nam ta kratek pregled mariborskih gostov poda verno sliko in prepričanje, da je tudi Mariboru namenjena plemenita naloga in vzvišeno poslanstvo v službi turizma in tujskega prometa, a v proseh našega mesta, dežele in domovine.

Zorzut Ludvik, mestni turistični referent

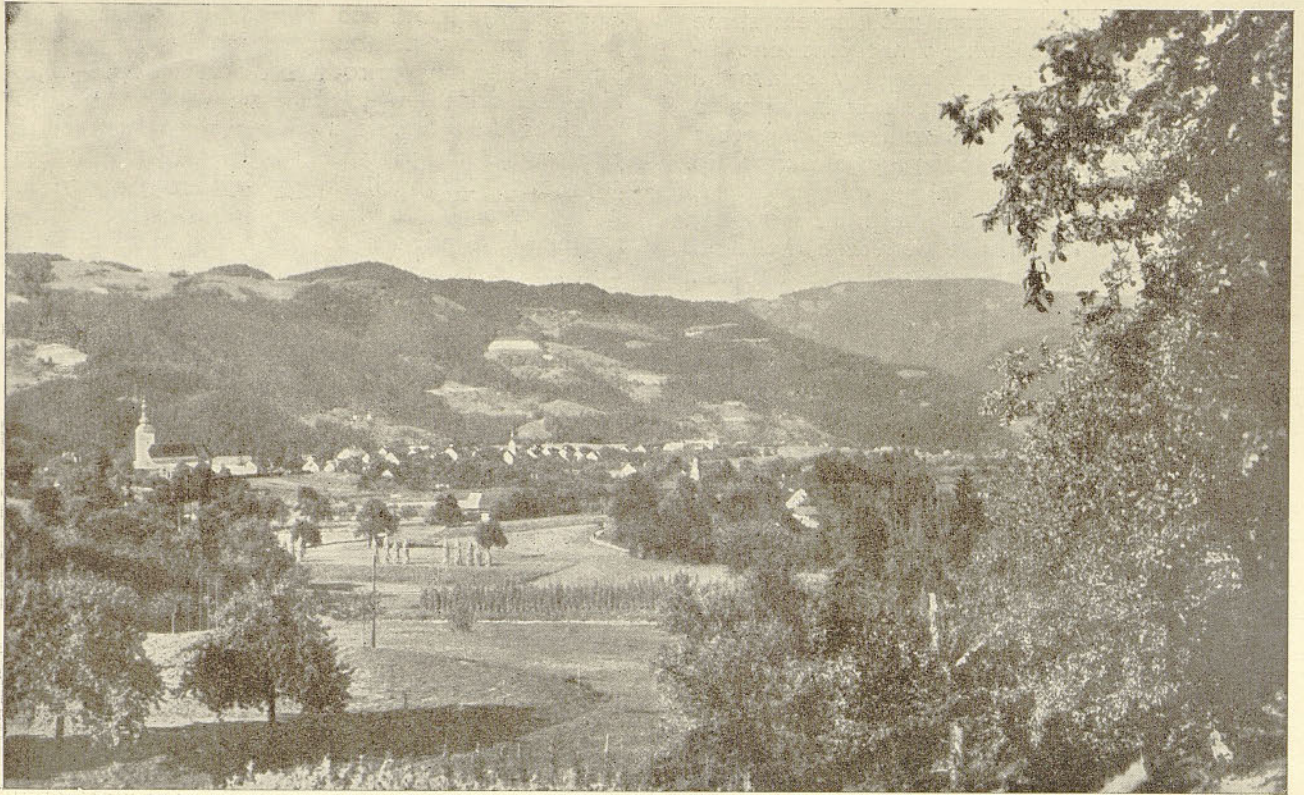
Dravska dolina.

Dravograd-Maribor sta dvojica vrat v okrog 50 km dolgo korito med Pohorjem in Kozjakom (Kobanskim), povezanih s prastaro potjo in od l. 1863. tudi z železnico. Tod je polno zanimivosti za znanstvenika, narodnega ekonomista, umetnika in mladostnega planinca.

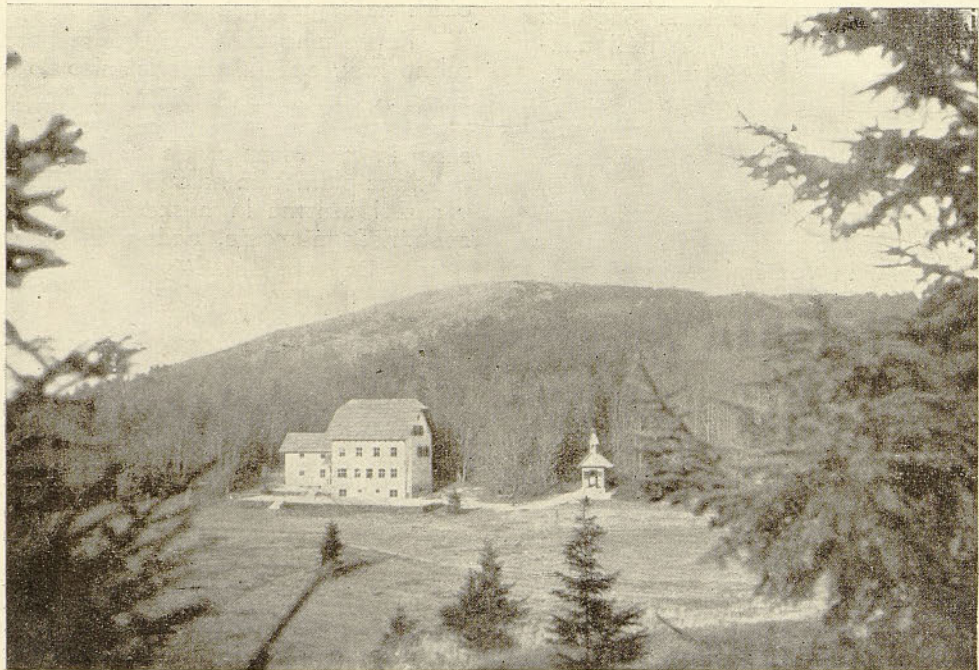
Pokrajina kaže najstarejše geološke tvorbe, sestavljena je iz različnih kamenin z eruptivnimi rudami: tonalitom in daritom, skriljevci, krednim apnencem, gnajsom. Tonalit in darit sta spričo

svoje trdotne stopnje odličen gradbeni kamen (granit) zlasti za tlakovanje cest in za spomenike, gnajs pa se uporablja predvsem za vodne zgradbe.

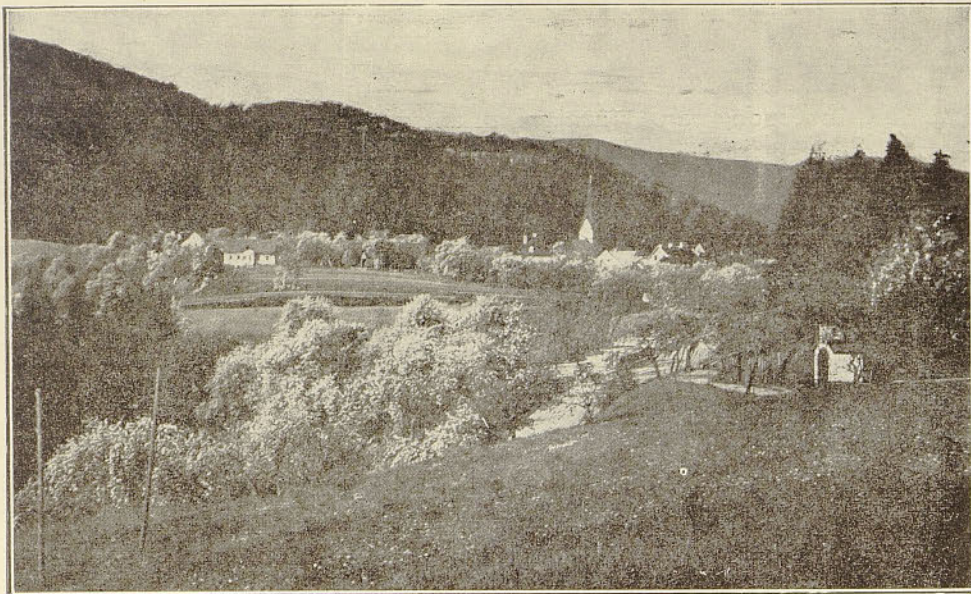
Globina ima strnjeno vročo žarjo, kar potrjujejo slatine in toplice v bližnji okolici. Eruptivne kamenine so prinesle na površje mnogo rudnih snovi, nagomiljenih v rudiščih. Razen cinkove rude v Mežici imamo pri Sv. Ožbaltu ob Dravi svinčeno rudo s srebrom, pri Vuhredu

Sv. Lovrenc na Pohorju

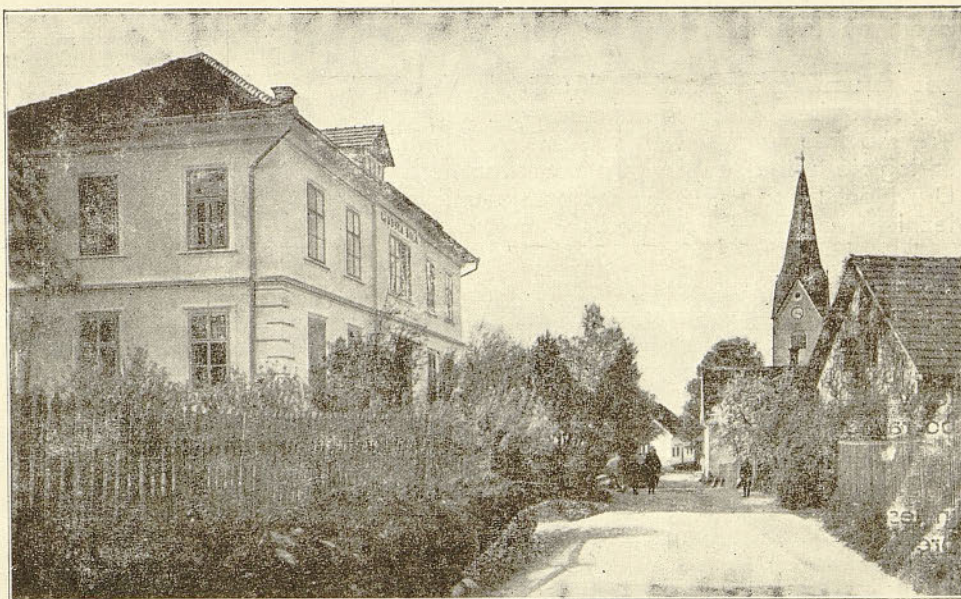

Koča pod Kopo na Pungartu

Ribnica na Pohorju,
pogled

Ribnica na Pohorju

Josipdol

in Sv. Lovrencu na Pohorju železno rudo, na Kozjaku železno okro, pri Muti železni kršec.

Dolina se odlikuje po svoji zavetni legi in ugodnem podnebjju; povprečna letna toplina je 8°C, julijski maksimum 19—20°C, januarski minimum —4°C. Povprečna dnevna toplina pod lediščem traja 3 mesece v letu.

Vode so bile kašipot in njih doline selišča že izza predzgodovine. Razumljivo, da je bilo to korito s terasami na obeh bregovih in gosto obraslo z lesom človeku prikladna pokrajina. Sledovi predrimskih selišč pričajo o naselitvi tod še v predzgodovinski dobi. Zelo mnogo je spomenikov na rimske čase, ko je vodila tod cesta iz Ptuja v Virunum na Gosposvetskem polju.

Prijeten letovišni kraj je Dravograd, ki se ponaša z lepo okolico in je važno križišče železniških prog in banovinskih cest v smeri proti Mariboru, državni meji in Meži. Na severni strani ga brani pred mrzlimi vetrovi Košenjak (1522 m). Dravograd se omenja že v 12. stol. kot forum Traberch. Že od nekdaj, zlasti od 16. stol. dalje je bil pomembno pristanišče za dravsko plovstvo. Tukaj so izdelovali majhne štirioglate ladje — šajke za prevoz lesa po Dravi proti Beogradu. Ta promet je uničila železnica Maribor—Dravograd.

Enako priljubljeno letovišče je Vuzenica, trg, ležeč tik Drave pod strmo pečjo z razvalinami nekdanjega gradu. Je pretežno trgovsko-obrtniški kraj. Pohorske vode dajejo dovoljno količino vodne sile za mline in žage, ki režejo les v deske in stavbeni les. Kraj nudi lepe izlete po ravnem, na Pohorje in Kozjak.

Vuzenica ima precej bogato zgodovino. Že v 13. stol. so bili tukaj živahni trgi zlasti z usnjem in lesom. Vuzeniško šolstvo sega v najdaljnjšo preteklost; prvi učitelj se omenja leta 1356. V dobi narodnega preporoda (l. 1871.) so Vu-

zenčani ustanovili Slovensko društvo. Tukaj je od 1838—1844 služboval A. M. Slomšek. Vuzeniški grad so l. 1515. napadli kmetje, ki pa jih je potolkel Jurij Herberstein, poveljnik deželnih stanov.

Blizu stoječa Muta je tudi pripravna za izlete na Kobansko in Pohorje. Tod je že v predzgodovinski in rimski dobi vodila cesta na Koroško. Naselbina je imela že l. 1301. trške privilegije. Prebivalstvo Mute je navezано na železolivarno, ki izdeluje vsakovrstne železne izdelke, in priključeno ji fužino za izdelovanje poljskega orodja.

Marenberg je bil v srednjem veku najstarša naselbina v „marki onostran Dravskega gozda“, to je krajine med Pohorjem in Kozjakom. Je prijazne zavetne lege na vznožju Kobanskega pod Starim gradom. Prebivalstvo se bavi s poljedelstvom, gozdarstvom, trgovino, obrtjo in industrijo. Blizu trga se odcepi cesta na obmejni preval Radel in dalje v Nemčijo.

Marenberg se omenja že l. 1007. Turki so ga dvakrat porušili (1480 in 1522), dvakrat ga je vpepelil požar (v 18. stol.), posebno pa so ga morili kuga, legar, tifus v letih 1473., 1679. — 1682., 1786.—1787 in 1855.

Nasproti njemu leži Vuhred, zadnje čase obiskovana tujsko-prometna postojanka, ki ima pripravna mesta za kopanje v Dravi in lepe sprehode po ravnem in v hribe: k Sv. Antonu na Pohorju (656 m, 2 uri), v Ribnico na Pohorju (715 m, 3 ure), na Malo Kopo (1526 m) in Vel. Kopo (1542 m).

Brezno ob Dravi je uvaževana turistična izhodna točka na Kobansko (Sv. Pankracij, 900 m) in na Pohorje.

Med Radoljno in potokom Slepenco leži na prostranem hrbtu Sv. Lovrenc na Pohorju, trgovsko-industrijsko naselje in zelo prijetno po-

Kotlje pri Guštanju

horsko letovišče z udobnostmi za tujce: vodnim športom, smuškimi tereni, sankališčem, drsališčem in udobnimi potmi na Pohorje.

Trg je bil v preteklosti pomembnejši nego danes. Posebno bogastvo je prinašala steklarska industrija, ustanovljena l. 1834. Na to spominjajo le kraji „Glažuta“ in „Glaževci“. Nekdaj je bilo v okolici tudi železarstvo.

Ob spodnjem koncu dravske soteske stoji pri Fali največja hidrocentrala v Sloveniji, ki je druga v državi. Nad jezom je Drava 14 m višja nego pod njim. Centrala je postavljena 28 m globoko. Iz elektrarne vodijo daljnovodi v Trbovlje, proti Varaždinu in Murski Soboti, ki učinkujejo za okrog 50.000 ks.

Ruše so znana naselbina v Dravski dolini. Nekdaj mirno letovišče zadobiva v zadnjem času spricho velike tvornice za dušik povsem industrijsko lice. Tukaj je izhodišče za ture k Ruški koči (3 ure), do Hlebovega doma (2 uri) in na Klopni vrh (4 ure), oziroma z brodom čez Dravo mimo Selnice ob Dravi k Sv. Duhu na Ostrem vrhu (3 in pol ure). Pri Rušah so odkrili 170 ilirskih grobov iz starejše hallstattske dobe. V rimski dobi je bilo tukaj taborišče. L. 1532 so Turki oplenili Ruše in okolico. Tedaj so šentpavelski benediktinci napravili 5.6 m širok „turški zid“, ki naj bi zapiral Dravsko dolino od Pohorja do Drave. Ruše so imele od l. 1645 šestrazredno gimnazijo, ki je delovala do 1761., ko so ustanovili jezuiti v Mariboru mesto nje novo. Tukaj so vzgajali sinove cesarskih in grofovskih rodbin. Poučevali so tudi slovenski.

Ruše — Mali Beograd so že od nekdanj slovele po svojem zavednem narodnem mišljenju

in narodnostnih bojih z objestnimi Nemci. Zna- ne so ruške igre ob cerkvenih praznikih za ro- marje, ki so se nekdanj vršile na prostem v latinskem, nemškem in slovenskem jeziku.

Huda Luknja

Mislinja

Na Plešivcu (Uršlji gor.)

Šmartno
pri Slovenjem Gradcu

Kratki izleti iz Maribora.

„Ko obiščem Maribor, se mi ne mudi v njegovo sosesčino, ker imam vtis, da sem istočasno v mestu in izven njega.“

Ta znančeva opazka je sicer utemeljena, vendar je ne smemo kar tako podčrtati, ker nam že par korakov iz mesta omogoči toliko spremembo in toliko razmik prirodnega razkošja, da bi si kasneje očitali, zakaj nismo izkoristili prilike. Kam pa poletiš iz mesta?

To zavisi od tvojega vnanjega in notranjega kova: od tvojih nog in zanimanja. Izbire imaš na pretek, ker more naše okolje zadovoljiti te in one.

Če si utrujen in ne razpolagaš s časom, povzpni se vsaj na zadnji obronek Slovenskih goric — na našo prijazno Kalvarijo, s katere si moreš napraviti sliko o našem mestu in njegovi sosesčini. To kapelico so v 17. stoletju sezidali Mariborčani v spomin na kugo iz 1681.—1682. Do jožefinskih cerkvenih reform so bili tukaj menihi.

Z griča se razpne razmeroma zelo prostran razgled proti Koroški, čez Kozjak in Pohorje ter čez Dravsko polje tja do Boča in Ivanjščice.

Nekaj sličnega nam nudi Piramida ali nekdanji grajski hrib. Grofje Sponheimi so v začelku

Pogled na Maribor
s Kalvarije

Spodnja
Sv. Kungota

12. stoletja zgradili na njem grad v obrambo proti Madžarom in ga izročili v fevd mariborskim gospodom. Z mestom vred je menjal gospodarje in koncem 13. stol. pripadel Habsburžanom. V 15. in 16. stol. je grad veljal za važno obrambno trdnjavo proti Turkom ob vходу v Dravsko dolino. V 18. stol. je dal Franc pl. Brandis razpadajoči grad podreti in postaviti tamkaj piramido. Tako je dobil grajski hrib ali pozneje gornji grad imenovan ime Piramida.

L. 1820. je piramido uničila strela in so iz preostalega gradiva sezidali na istem mestu Marijino kapelo.

Z Meljskega hriba si je mogoče pridobiti popolnejši vtis o naših tako občudovanih slovenjegoriških vzboklinah in širši pogled na prodnato terasno formirano diluvialno tvorbo Dravskega polja.

Dve uri ne ravno utrudljive poti velja vse-
kakor žrtvovati obsežnemu razgledu s Sv. Ur-

bana. Ta čuvar Slov. goric je že vsakega izletnika prijetno presenetil in ga ponovno zvalil na svojo 595 metersko višino. V jasnem jutru nudi res edinstven pogled čez slovenjegoriške grebene še preko Sv. Lenarta in onkraj državne meje. Sv. Urban je ljubljeneč Mariborčanov v vseh letnih časih.

Onim, ki nas obišejo s kakršnim koli hitrejšim vozilom, pa svetujemo do Vurberga, na mično izletniško točko (422 m), ležečo strmo nad Dravo. Ima mnogo zanimivega, predvsem redek in obimen pogled čez Dravsko polje, zlasti z grada, katerega starost sega v 13. stol. Ko je bil grad v rokah grofov Stubenbergov

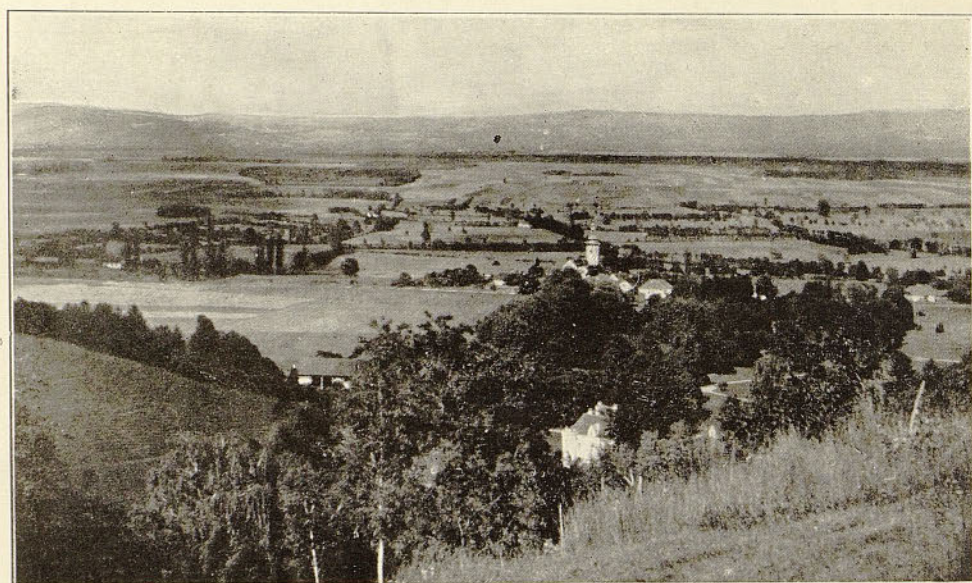
(1441—1616), ga je brezuspešno oblegal ogrski gubernator Ivan Hunjadi, 1493. pa Turki. Poznejši lastniki so bili Herbersteini in Attemsi. Od l. 1919. dalje ga poseduje grof Josip Herberstein. Grad je prenovljen, ima svojo električno razsvetljavo, vodovod; v njem je sanatorij ruskega rdečega križa.

Ljubitelj planin bo nedvomno pohitel na eno ali drugo točko Pohorja, če drugam ne, vsaj k Mariborski koči (1080 m), k razglednemu stolpu ali k Pohorskemu domu, ki nadvladujejo vse prej naštete točke in razpno lepотно bogastvo naše bližnje in daljše okolice.

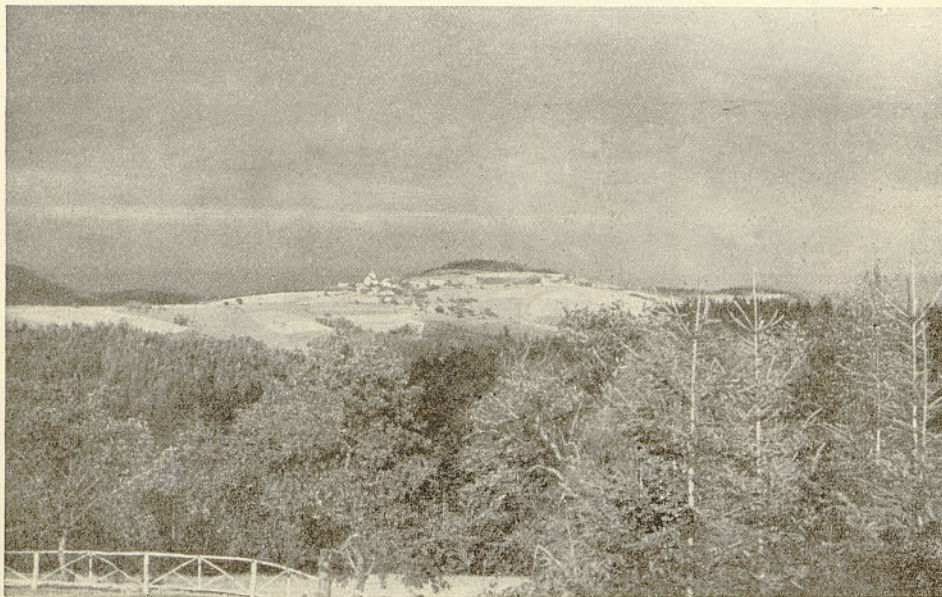

Št. Ilj v Slov. gor.

Slivnica pri Mariboru

Slov. Bistrica
Šolska ulica

Šmartno na Pohorju

Maš otok v sončnem žaru.

Kakor pač komur kaže: ta peš, drugi s kolesom ali mestnim avtobusom pohiti na Mariborski dravski otok. Ernst pa s svojim sandolinom kar po Dravi navzgor. Da mu je spotoma še lepše in kratkočasneje, ima s seboj nekje v predmestju odkrito plavolasko.

Vroč julijski popoldan. Sonce se je razgorelo prav za nedeljo. Še skozi temna očala mu ne moreš pogledati v obraz. Drveča limuzina dviguje prah na ovinku zunaj mesta; s trobljenjem si dela prosto pot pred seboj.

Suličasti čolnič reže ob desnem obrežju navzgor in gre svojo mehko pot. Pljuskajoči

valčki se mu zaganjajo v sinje pobarvana boka. Ernstove mišičaste roke se upirajo vodni struji in premagujejo strmec. Njegova spremljevalka se na vse — s smehom bogate — zobe veseli sončnega neba, vode in mladostnega zdravja svojega kapitana.

Prav za prav Ernst še ni kapitan, temveč letošnji maturant. Sandolin si je vedno želel. Oče mu ga je obljubil, če bo oproščen višje-tečajnega izpita. Tako je tudi bilo. Zdaj se ziblje njegova ladjica proti toku. Kakor poroča letno izvestje realne gimnazije, je mladec namenjen v mornarsko akademijo.

Če bi mu ne bilo treba porivati čolna, bi se od sreče kar predal, pa naj bi ga zaneslo kamor koli — in čeprav v samo naročje njegove spremljevalke.

Čedno dekle je sedelo pred njim in pomakalo skoraj do okroglih bleščočih laktov v vodo svoje roke in mu z njimi pomagalo naprej. Ko je začutila v njih utrujenost, se je varna zanesla na fantovo moč.

Dekletom zmeraj vzbuja spoštovanje krepak dečko. Verena je bila nanj celo vihravo ponosna. Zanj bi se borila, če bi bilo potrebno, in bi vsaki drugi, ki bi ga ji skušala z — ženski samo po sebi umevnim — laskanjem premamiti ali prevzeti, izkopala oči. Mar niso njene oči dovolj globoke?

Ernst o tem pač ni dvomil. Na mah se je vanje potopil in utonil. Bilo je pozimi na nekem plesu v kadetnici. Ves se je tresel, ko ga je ona potegnila k sebi na suho. Tako toplo in rožno mu je postalo pri srcu, da ni mogel po prvem poljubu pri vežnih vratih, dokoder jo je pospremil, niti zaspati. Še v pesem so se mu zilile misli:

Stoji, stoji kadetnica,
tam pleše svetlooka
mi deklica
in moja roka
slonokoščena je zapestnica
v ročici njeni —
jaz sam pa žezlo sem Vereni!

Nekako tako milostno toplo mu je tudi sedaj prihajalo. Polagoma pa se je ta toplina stopnjevala še do vročih potnih kapljic, ki so mu rosile čelo. Vozila ste se že vstric Jožefove cerkve. Pozlačena stolpna kazalca sta se bliskala kakor na sami sončni uri. Ta jima je stala v nadglavišču in razmetavala svoje žarke po šumovitem Pohorju, nad kapelico — belo golobico — na Slovenski Kalvariji, vsevdiljem gor do Sv. Urbana, zavetnika Kozjačanov, ki že tam na meji v ustih vsak r pohrustajo.

Ves ta košček lepote z Mariborskim otokom na sredi se je ponujal kar sam od sebe v užitek njunim očem.

„Bog ti ga blagoslovi!“ je šepetala Ernstova opojna duša Verenini, ne da bi pisnila pri tem z glasom. Tudi njena je bila zdaj ob vsem lepem brez besede. In uživala je lahko tembolj nemoteno, saj ji ni bilo treba neprenehoma dvigati in zasajati vesel v globino kakor njemu. Bila je v sebi tako tenkočutna, da se ji je zdelo, da bi že zgolj z običajnim opozorilom: Glej, kako krasno! razbila ves lepotni vtis obdajajoče ju slikovitosti. Vse to zelenilo najmnogoličnejših odtenkov med rdečimi strehami in gredice s cvetočimi vrtnicami in krušna polja v dolini, sopeč gozd v hrib ter nizko plahutajoč ptič nad vodno gladino. Nepopisno! Edino slikar, ki se je dvignil vrh hriba, do pasu gol, bo mogoče ujel na svoje razpeto platno nekaj tega sončnega žara nad pokrajino krog Mariborskega otoka.

ln zdaj se jima je približal z vodovjem in zelenjem oblit otok. Po mostu so urno brzele noge, kakor bi ljudem gorelo pod njimi. Kopalniška zastava jima je mahala nasproti dobrodošlico. Prijeten hlad je zavel iz listnato iglastega gozda. Že sta slišala krik kopalcev, ki ga je prinašala voda s seboj. Danes je tu živo!

Zaljubljenecem ni po navadi mnogo do takšnega živžava. Rajši se imajo kje na tihem in samem. Ernst in njegova plavolaska pa sta se vseeno vsaj za časek hotela pomešati med tisoče. Njemu je bilo predvsem do tega, da bi se pokazal javno z dekletom pred otočani. Še pred profesorji se mu ni potreba več skrivati. Ona pa se je seveda tudi hotela postaviti z njim. Naj se le ozirajo za njima in stiskajo skupaj glave! Naj vidijo dekleta, si misli prevzetno Verena, da je brhek advokatov sin že oddan, da ni z njim nobenega upanja kateri drugi — niti milijonarjevi hčerki ne.

Ernst bi si edino pred starše še ne drznil s svojo devojko. Vedel pa je, da očeta v kopalnišče ne bo. Ljubši mu je vinotoč, da se noče hoditi na otok galit in izpostavljat svojega rejenega trebuščka zasmehu. Za mamo pa je moderno kopalnišče samo — pohujševališče. Posebno se jezi na te kopalne obleke; za ves svet da je ne bi natrleščila nase. Bog ne daj, da bi videla, da si je tudi njen Ernst našel takšnole pohujšljivko.

Verena je nosila kopalno obleko po najnovejšem kroju, ki se ji je mikavno podajala. Ernst sam jo je nagovoril, da si je takšno izbrala. Bil je prepričan o njeni lepoti, ki se ji je ni treba sramovati. In zakaj jo zasenčevati pred soncem?

Nikakor ne! Komaj sta se bistro prepeljala na otok in priklenila čolniček ob debelo vrbo, ki se je s koreninami že vpijala v vodo, jo je Ernst naravnost nestrpnost hitel pokazati okoli in okoli po kopalnišču. Marsikak kopalcev in kopalka je vrgel začuden pogled po njenem vitkem in vzorno rastlem stasu ter po njenih afroditsko se odražajočih oblikovanih udih.

Pažnju od njiju je obrnil občudovalcem tisti veliki črnc s fesom in v dolgopeti svilenobelkasti halji, ki se je tedaj pojavil med kopalci. Trop belokožcev se je zgrnil okrog njega. Postal je pozornost vsega dneva.

Ernst pa se je s svojo Vereno pridružil igralcem odbojke, kjer sta se poskušala v spretnosti. Drug drugemu sta si metala žogo in se igrala s svojo srečo. Nato se je povzpел še na vrh skakalne deske. Verena je drhtela zanj, čeravno je vedela, da je večč plavač in skakalec. On pa se je hotel izkazati pred njo. Medtem ga je verno spremljala z nepremičnimi očmi v pripravljenosti na robu velikega bazena, da plane precej za njim. Ko je zleknjen zarezal — v začudenje gledalcev — v globočino, je bila Verena že za njim. Skupno sta preplavala bazen in se pod vodo skušala dotakniti vsaj s prsti drug drugega. Še to jima je bilo v prijetnost.

Potem sta se vlegla na deske ter se sončila. Radio je igral ljubezensko pesem. Sonce na višini je pelo svojo zdravico izpostavljajočim se telesom. Nekje v senci se je čulo gruljenje grlice. Njima samima se je dozdevalo življenje še neslišan slavospev. Ob poživlajočem pivu sta se še bolj osvežila.

Nemilo pa jima je bilo, ko sta se celo onadva v vsej svoji mladosti zavzela, da vse tako nemudoma mine in preteče. Medtem je pretekla voda po Dravi, preteklo je sonce svojo brezoblačno pot in se dotaknilo vrhov drevja.

Morala sta odtod. Sinji „Galeb“ ju je ponel z otoka proti obdravskemu mestu . . .

France Borko

Iz domovine pohorskega pesnika Jurija Vodovnika.

Skomarje

Labodje v mestnem vrtu.

Labod se je že pripravljaj na svoj poslednji spev, ko ga je črnolasa gospodična Tatjana šla kazat nadobudnemu Cvetkovemu Slavku v ribniku mestnega parka. Jesen se je javljala. Šole so se začenjale — sprejemni izpit je bilo treba polagati samo v materinem jeziku — veliki klopotec na vinorodni Kalvariji je dijak z dežele spominjal na njihove gorice pri Sv. Bolfenku. Imelo ga je domotožje. O, letos ne bo mogel na bratvo!

Veter je tu pa tam osmuknil žolt list z drevesa in z njim igravo zaplesal. In doma zdaj skapljejo krompir ter trgajo koruzo, se je tožilo študentku po kmečkem jesenskem delu. Prvič je bil v tako velikem mestu in med tujimi ljudmi, kjer se že lahko izgubiš ter zaideš.

Gospodična Tatjana se mu je zdela tako lepa in prijazna, igrala je na klavir, da bi sedel nepremično kje na mehkem divanu in jo brez

naveličanja poslušal z odprtimi usti. Oče ji je bil upokojen nadučitelj. Tudi sama je hodila v učiteljsiše.

Slavku, ki bo stanoval pri njih, je razkazala vse mestne zanimivosti. V rdeči baziliki je pokleknil na njeno stran ter se zahvalil Materi milosti za njen blagor, da je bil sprejet v gimnazijo. Potem sta šla in zlezla po vijugastih stopnicah mimo zvonov v stolp stolne cerkve. Tu iz višine mu je gospodična Tatjana razložila vse štiri strani mesta prav kakor učiteljica svojim učencem. Pod njenim vodstvom je obiskal muzej, Glavni trg in pljunil z visokega državnega mostu v Dravo.

Popoldne sta posvetila mestnemu parku. Na rožnem gričku se je znašel ves ovit v cvetje in trnje. Pri srcu ga je držalo nekaj tako sladko in obenem grenko neznanega, ki čaka mladega neizkušenega človeka v življenju, da se mu je

zahotelo zajokati. Kaj bo imel prestati v tem kamenitem mestu, kjer si ne sme niti vsesti tja na zeleno travo po mili volji? Hudo se mu je storilo, ko se je videl zdaj tako daleč proč od materine ljubezni in očetove žuljave roke, ki je jedel njen koruzni kruh. Premagal se je. Prevzela ga je vsega misel, da se mu obeta — zdaj ko je enkrat od domače hiše — nekaj več sreče.

Medtem je gospodična Tatjana, sedeč na klopici, zahrepenela z zaprtimi očmi proti soncu, iz svoje mladosti Bog si ga vedi po čem...

Nenadoma pa je stresla svoj sen iz glave, si snela klobuček ter ga zavihtela na prstu. „Pojdi, da vidiš laboda!“ ga je potegnila za seboj in se spustila po peščeni stezi navzdol.

Laboda še Cvetkov Slavko ni poznal. Zato ga je tembolj mikalo, da ga prvič vidi. Pri pogledu nanj se je spominjal tistih velikih gosi v domači vasi pri Koroščevih. Samo njegov vrat je bil daljši, zavrt v obliki velikega S.

Labod je spokojno veslal po temni gladini. Njegov zamazanorumeni kljun mu je svetil na pot, veke na očeh so mu lezle skupaj. Za njim se je slikala svetlikajoča se vodna gaz. Eno nožno plavut je molel zadaj od sebe, da se mu je sonce bleščeče odbijalo na njej; lezlo je že za vrhove dreves. Skodrani oblaki so se ogledovali v vodnem zrcalu in lovili žarko kroglo ter jo slednjič zagrnili, dokler se jim ni zopet izmotala.

Oba sta se zamaknila v vodo. Slavko se je spominjal pravljice, v kateri labod prenese na drugo stran jezera Marjetico in njenega bratca kakor v kakšni beneški gondoli. Gospodična Tatjana se je zamislila v svojo pravljico. Morda se je tudi njej zahotelo na drugi breg — globoko tja dol, kjer je bilo videti z oblaki raztrgano nebeško jasnino: O, sedla bi labodu za vrat in bela ptica bi jo kakor jadrnica preselila čez čudežno jezero! In na dnu tega kristalnega jezera leži potopljen grad njenega princa. Po njem je najbrž zakoprnela... Slavko je bil še vse premajhen. Bil je samo tisti njen mali bratec iz pravljice...

Kmalu nato, kakšno leto in dan proti jeseni, ko je ptice selilke klical gorki jug, je tudi tega laboda prijelo, da bi se iztrgal ribniku, ki ga je priklepal nase vse življenje. Stegnil je svoje perotnice, zakričal z močnim glasom, nagnil trudno glavo in umrl. Peruti so mu omahnile, razprostrte po vodi, ko je hotel poleteti.

Mesto je pretresla žalost, ko so čuli zadnji labodji krik. Društvo za olepševanje mesta je dalo od starosti preminulo ptico nagačiti in jo shraniti v muzeju. Tam zdaj počiva.

Ribnik brez laboda bi bil pust in prazen kakor mestni vrt brez ribnika. Niti eden Treh ribnikov ni usahnil. Le laboda sedaj ni bilo več. In mesto ni moglo biti brez tega živega čara v parku.

Tako se je zgodilo, da sta nekoč kar čez noč priplula v ribnik dva snežnobela laboda. Govorilo se je, da sta plovca iz samega kra-

ljevskega blejskega jezera. In kakšno veselje jima je bilo bivati tu v ribniku mestnega parka! Vozila sta se od enega brega do drugega; prišel je čas, ko so ljudje spet imeli dovolj kruha in medenih potic. Niso bili sebični. Velike kose so jima drobili. Še berači in mestni reveži niso bili morda tako nasičeni. O njiju bi se pač mogle izreči tiste besede: Glejte, ptice v mestnem vrtu! Ne sejejo in ne žanjejo in vendar se jim dobro godi.

Laboda sta rasla v svoji mladosti in v čisljih pri mestnih očetih in njihovih otrocih. V sredi ribnika se dviguje otok — spomin na rajski blejski otok. Semkaj sta bila prenešena; nikakšne spremembe v svoji nori pameti nista zaznala. Idila je bila podobna oni na blejskem jezeru. Zato se labodoma ni moglo stožiti po rodnem gnezdu, kjer valovi jezero, oblivajoče krog in krog otok s cerkvico ter čudodelnim zvončkom. Udomačila sta se. Otrokom sta si upala jemati čokolado kar iz rok, prhutala sta razposajeno po vodi in zvečer zasanjala sredi ribnika. Hišica, opremljena v grmovju za njuno posteljco, je postala valilnica črnožoltim kosom. V mesečnih nočeh so mladi zaljubljenca postajali ob ribniku in se niso mogli načuditi labodji zvestobi. Ta par so si jemali za vzgled ljubezni. Take udanosti drug drugemu ni bilo morda v vsem mestu. Akademski slikarji so ju hodili slikat.

Nekateri pa, ki niso imeli toliko smisla za ljubimkanje tega srečnega para, morda preveč zaverovani vase in svoj svet, ali premalo poznavajoč prirodo, so se šli celo staviti, da sta oba samca, obe samici. Po mnogih letih skupnega življenja ni namreč bilo iz njiju nič.

Doraščala je deca, pomladi so prihajale in odhajale, laboda pa sta ostala vedno ista, nezpremenjena. Složno in družno sta živela naprej — prav od prvih poganjkov ločja in trstičja na prodnatem osredku ribnika, tja noter do zimskega spanja, ki sta ga prespala na toplem pri mestnem vrtnarju.

Medtem je iz nekdanjega študenta Slavka postal uradnik, ki so ga lani sušca meseca po službeni potrebi premestili v Maribor. Marsikaj je našel izpremenjenega, odkar sta ga ločila kraj in čas. Ulice so zasadili z javorji in vršičastimi topoli. Koliko novih zgradb je od takrat vzrastlo! Glavni trg je prometni kolodvor, stari grad je preurejen v muzej. Na severu pa še zmeraj stoji trdno kot branik — Piramida.

Kako pa mestni vrt in labodji ribnik? Vse kakor je bilo nekoč! Po sredi sta plula dostojanstveno dva bela laboda kakor iz marmorja. Pet pepelnatorumenkastih angelčkov sta imela med sabo. Ljudje so stali na bregu in začudeni niso mogli verjeti svojim očem, da bi bili to mladiči. Danes jih je prvič spustil vrtnar po tem jezercu z otokom.

Otroci so radovedni spraševali svoje starše, odkod so se vzeli in kako da že tako majceni znajo plavati. In mamice so jim morale razlagati in jim odgovarjati na vsa težka vprašanja, da so se izvalili iz jajč in so zato tako rumenkasti.

Slavko je bil sam takšen otrok, ki bi hotel marsikaj zagonetnega vedeti, samo da ni nikomur drugemu zastavljal vprašanj, kakor edino samemu sebi. Dan na dan se je v prostih urah hodil pogovarjat z labodi, jih krmil s kruhom, ki mu je preostajal od kosila v uradniški menzi. Mladiči so rasli pred njegovimi očmi in zgubljali puh in dobivali prvo perjice. Kopali so se in sončili ter tako prihajali do beline kakor laneno platno. Starša sta imela svoje veselje nad njimi.

Če bi Slavka kdo tako samcatega opazoval, bi si mislil, da je nekaj izgubil pri tem ribniku, česar ne more najti. Sam je vedel za to izgubo. Bila je to gospodična Tatjana iz njegovih prvih let v tem mestu. Umrta je ubožica v jetiki.

Nikoli se ni Slavko naveličal zahajati k ribniku z labodi. Gledal je to srečno družino. Pri

tem so ga navdajali celo očetovski občutki. Sam si je želel biti tako srečen oče kakor ta labod. Toda kje najti tako ljubečo labodko? Začel se je malo ozirati okoli sebe. Čedne mladenke so se ustavljale pred ribnikom. Letos v maju je eno nagovoril. Dozorela je že tudi bila za materinske občutke. Bilo je v maju, ko se ne razcveta vijoličasta magnolija in dehteča lipovka, temveč tudi srce.

Njuna ljubezen se je razcvela. Zdaj sta že v zaroki. Vsak lep večer se sprehajata objeta pod pazduho v parku okoli labodjega ribnika. Oči so jima uprte brez besed v rodbinsko srečo in v sebi prisluškujejeta večnemu šumljanju vode, po kateri plove sedem snežnobelih labodov v polnoč in pravljичno zarjo . . .

France Borko

Zavarujte se

Kje

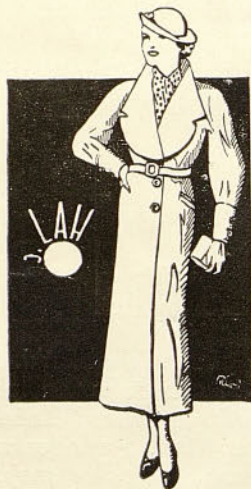

Le pri domači zavarovalnici, to je

Ljudska samopomoč v Mariboru

v lastni palači na Aleksandrovi c. 47,
nasproti glavnega kolodvora.

Na zahtevo pošljemo brezplačno in
brezobvezno prospekte.

Obleke, klobuki, perilo, nogavice, plete-
nine, damski plašči — velika izbira pri

JAKOB-u LAH

MARIBOR • GLAVNI TRG 2

HOTEL MARIBORSKI DVOR

se priporoča **FANI KVEDER**
Telefon 23-02

PETANJSKA MINERALNA VODA

Zahtevajte samo **Petanjsko zdravilno in namizno vodo**, katera je **vir človeškega zdravja**. Po svoji koncentraciji rudninskih soli, bogati vsebini naravne ogljikove kisline in izredno **prijetnem okusu**, prednjači **Petanjska slatina** pred vsemi sorodnimi mineralnimi vodami.

Osnovano: 1883 • Lastnika: Josip & Ivan **VOGLER**,
Petanjci • Pošta in želez. postaja: Slatina Radenci
Tel. int. 3

ANOS Koroška c. 26 • Tel. 28-09
Ročni brzopletilni stroji za vsako osebo. • Pouk brezplačen • Stalni zaslužek doma • Dajemo material, prevzemamo izgotovljeno blago.

GRIČ pod Urbanom • Tel. 28-07
Vinogradniška izletniška gostilna in letovišče • Prvovrstna vina lastnega pridelka • Mrzla in topla jedila • Lastno mlekarnstvo, perutinstvo in sadjarstvo • Avtogaraže

MARA Koroška c. 26 • Tel. 28-09
Pletilnica in trgovina nudi: nogavice, obleke in druge pletenine • Izvršuje naročila po meri • Najnovejša moda • Volna za strojna in ročna dela • Moško in žensko perilo • Blago za perilo in ženske obleke

DOVRŠENO IZDELANE

tiskovine

DOBAVLJA

MARIBORSKA TISKARNA

D. D.

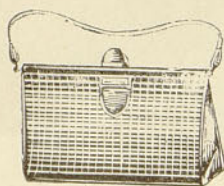

Učinkoviti prospekti, lepaki, ilustrirani ceniki,
časopisi, revije in knjige, katalogi, etikete,
ovojni papir, luksuzni tiski v vseh tehnikah
eno- in večbarvno, »PIROFANIA«-sistem za
prenos poslovne reklame na les in drugi
porozen material

MARIBOR ● KOPALIŠKA ULICA 6

TELEFON 25-67, 25-68, 25-69

H. Egger

jeremenar, sedlar in torbar

MARIBOR

Gosposka ulica št. 13

Tel. 26-15

Izdelovanje **damskih** ročnih torbic, aktovk, denarnic, **usnjenih kovčegov**, nahrbtnikov in **konjske opreme**. — Skladišče gonilnih jeremenov tvrdke Knoch. Vsa popravila.

Ob mariborskem tednu ne pozabimo na domače mariborske tvrdke,

med katerimi vam posebno priporočamo

Tiskarno sv. Cirila

in njene trgovine

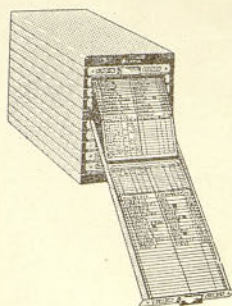
1909 **30 LET** 1939
30 LET

OBSTOJA

slaščičarna ILICH

V MARIBORU

SLOVENSKA U. 6 • podr. MELJSKA C. 2

Sofra

PREGLEDNE KARTOTEKE

Vrhunec preglednosti, točnosti in sigurnosti.

Štampilje, signirne štampilje.

Zahtevajte prospekte!

SOFRA-MARIBOR, Gregorčičeva ulica 24

» D R A V A «

ZAVAROVALNA ZADRUGA

MARIBOR, ALEKSANDROVA CESTA 14

(lastni palači v Mariboru in v Subotici)

je naša domača zavarovalnica, ki sklepa življenjska zavarovanja: za slučaj smrti, doživetja, dote ženski in kapitala moški deci, rente — vse pod najugodnejšimi pogoji.

Opozarjamo na naš oddelek za zavarovanje za slučaj smrti od 21. do 80. leta z minimalnim mesečnim plačevanjem. Zahtevajte prospekte. Prekrbite sebe in svoje z dobrim zavarovanjem pri našem domačem zavodu.

Josip Bauman

VELEŽGANJARNA, IZDELOVALNICA RUMA, KONJAKA, LIKERJEV IN SADNIH SOKOV

Ustanovljeno 1888 — 51 let — 1939

Proizvaja: rum in likerje, pelinkovec, cognac, jajčni konjak, vermouth vino, malinovec, pristno slivovko, pristen brinjevec, sadno žganje, drozhenko, travarico, pristna štajerska vina.

Ceniki in vzorci brezplačno na razpolago.

Na debelo!

Na debelo!

Kleindienst & Posch

MARIBOR • ALEKSANDROVA CESTA 44

Prvovrstni pisalni stroji

KAPPEL

Znani kvalitetni šivalni stroji **MUNDLOS**

Močna in eleg. dvokolesa **BRENNABOR**

„Gambrinus dvorana“

MARIBOR

vogal Gregorčičeve in Gledališke ulice.

Zbirališče vseh tujcev. Najlepši brezprašni vrt v Mariboru. Vedno sveže Tscheligijevo pivo. Izborna vina. Prvovrstna domača hrana. Moderno kegljišče na razpolago. Točna postrežba. Cene zelo solidne.

Se priporoča RAČIČ.

PODRUŽNICA

Učiteljske knjigarne v Mariboru

TYRŠEVA ULICA 2 — v palači Banov. hranilnice

se priporoča društvom, šolam,
uradom in narod. občinstvu

Poštno čekovni račun Ljubljana 10.701. Tel. 26-28

Primer

VELETRGOVINA Z VINOM

MARIBOR, ALEKSANDROVA C. 41

Priporoča svojo bogato zalogo vin.

Najizbranejše vrste!

Lastni vinogradi!

Zdravilišče Radio-Therma, Baško

Leži ob glavni železniški progi: Beograd-Zagreb-
Maribor-Wien in Ljubljana-Maribor-Wien — Posta-
nek brzovlakov — Najugodnejše zveze v vse smeri

Odprto skozi vse leto.

Radio-thermalni vreli 37° C. Najučinkovitejše
zdravljenje pri naslednjih indikacijah: revma-
tizmu vseh vrst, ženske bolezni, arterioskle-
roza, znižanje krvnega tlaka, obolenje in
izčrpanost živčevja, rekonvalescenca.
Dietetično zdravljenje — Elektroterapija —
Masaža.

Pred- in posezona.

Pavšalna penzija: za 10 dni din 600.—, za
20 dni din 1.100.—. V tej pavšalni penziji
je všteta hrana, stan, dnevno po ena kopel,
zdravniška ordinacija in vse takse.

Glavna sezona.

Hrana à la carte po zmernih cenah. Prvovrst-
na kuhinja.

Lepa okolica. Krasni izleti. Milo podnebje.
Kopanje in veslanje v reki Savinji (29° C).
Sončne in zračne kopeli. Senčnat park. Kon-
certi in ples. Avtobusne zveze. Brzjav in
telefon. — Zahtevajte prospekte!

Obiščite gostaljubna

Mursko Soboto

metropola Prekmurja

Krasni izleti v bližnja zdravilišča Slatine
Radenci. Za letoviščarje, izletnike pomeni
Murska Sobota prijetno počivališče. Divni
naravni park, moderno opremljeno kopali-
šče, športna igrišča itd. Ceneni penzijoni
po hotelih, opremljeni z najmodernejšim
konforom in garažami. Ugodne avtobusne
in železniške zveze. Informacije dobe inte-
resenti pri Tujskoprometnem in olepševal-
nem društvu v Murski Soboti.

LEPE tiskovine

 PODRAVSKA TISKARNA D.O.O.
MARIBOR · GREGORČIČEVA 6

JUGOSVILA

družba z o. z.

tekstilna tvornica

MARIBOR

Telefon int. 28-33

Vsakovrstna modna blaga in tisk iz prave
in umetne svile najboljše kakovosti

JUGOTEKSTIL

družba z o. z.

MARIBOR

Telefon int. 26-33

Popelin, blago za sportne srajce, damsko blago

MARKO ROSNER

MARIBOR

Telefon int. 22-32

Tekstilno blago vseh vrst

Prijatelj za vse življenje

je dobro in zvočno glasbilo. Pri njem pozabimo skrbi in težave, povsod nas imajo radi, v sili si z njim tudi lahko služimo kruh. Dobra godala kupujete izredno poceni pri svetovno znani firmi **MEINEL & HEROLD**, kjer jih dobite naravnost iz tovarne, oziroma iz tovarniške zaloge.

Klavir. harmonike din 790.-, gitare od din 128.-
enovrst. " od " 59.-, mandoline " 90.-
violine od din 65.—
tambure " " 60.—

Popolno jamstvo za vsako glasbilo. Brezplačno prejmete ilustrirani cenik, dovolj je kartica na

Meinel & Herold

d. z o. z., zal. tovarne glasbil in harmonik

MARIBOR

Posojilnica Narodni dom

v Mariboru

zadruga z omejenim jamstvom

Ustanovljena leta 1882.

Stanje hranilnih vlog blizu 60 milijonov Din.
Rezervni sklad nad 10 milijonov Din.

Sprejema hranilne vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje najkulantneje. Posojila se dajejo na hipotečni in osebni kredit.

SADNI SOK

Reneta

je izdelan na najnovejši higijenični način iz naravnega svežega sadja.

RENETA

je jabolčni sok brez alkohola, zato pijte dnevno

RENETO.

Zahtevajte

RENETO

v vseh trgovinah in kavarnah.

Adalbert Gusel

INDUSTRIJA SADNIH SOKOV, MARIBOR

August Ehrlich

Maribor

TEKSTILNE TOVARNE

VIGOGNE PREDILNICA — TKALNICA
IN TVORNICA VATE

Telegr. naslov: TEXTILEHR, MARIBOR — Tel. int. 22-09
Bančni konto: Prva hrvaška štedionica, podr. Maribor
Konto Pošt. šted. Ljubljana: tkalnica 16.434, predilnica 10.909

Proizvodi v predilnici:

vigogne preje in preje iz bombaževih odpadkov, surove in barvane, za tkalnice, pletilnice in trikotaže, bourrette preje, vozlane preje, flamme preje, češljane preje ter druge efektne preje.

Proizvodi v tkalnici:

bombažaste hlačevine, polvolneno blago, blago za damska oblačila, moški in damski bourrette, surov in barvan, damsko modno blago.

Proizvodi v oddelku za vato:

odejne vate iz bombaževih odpadkov, čistega kitajskega bombaža ter čiste ovčje volne, klejene konfekcijske in krojaške vate v vseh kvalitetah.

Opekarna Lajteršberg

Fr. Derwuschek - Košaki pri Mariboru - Tel. 20-18

Izdelki opekarne:

Strojna zidna opeka in votla veleopeka v 6-kratni velikosti navadne zidne opeke za štedljivo zidanje!

Medstenske plošče „Porolith“ za lahke medstene in izolacije, 8 cm, 5 cm in 3 cm debele!

Plošče za zimse; stropni votlaki; tlakovniki; strešna opeka (bobrasta, zarezna in dvozarezna francoska).

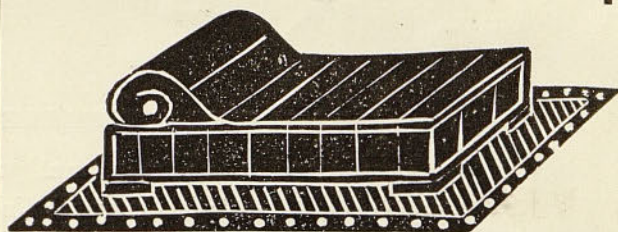
Klinker opeka za izvanredne obtežbe in vročino!

Izdelki oddelka za keramične plošče:

Klinkerji za fasade 7×25 in 12×25 cm! Keramične plošče (podenice) v različnih barvah, štirikotne in šestekotne, za tlakovanje vež, predsob, stranišč, kopalnic, hodnikov, kuhinj itd.!

Klinker tlakovalne plošče, izvanredno trdne in odporne proti kislinam in lugu, za tlakovanje barvarov, skladišč, trotoarjev, uvozov itd.!

Domači izdelki iz domačih surovin!

Šmajc Jozef

TAPETNIK IN DEKORATER

Maribor

TRUBARJEVA ULICA ŠT. 2
nasproti Gambrinovi dvorani

Specijalna delavnica za tapetništvo in dekoracije. - Lastna izdelava žičnih vložkov.

*Jamčim za solidna dela
in zmevna cena!*

PUTNIK Vam nudi že 1 ali 2 dni pred potovanjem vse železniške karte po originalnih cenah, z vsemi možnimi popusti.

PUTNIK Vam izdaja za vse evropske države vozne karte, veljavne 60 dni, po najugodnejših dnevnih tečajih, kar je spričo omejitev za izvoz denarja velikega pomena, neglede na ostale neprijetnosti, ki s tem odpadejo. Vozne karte su dobijo tudi za povratek.

PUTNIK Vam preskrbi vize za vse države ter kupuje in prodaja marke, franke, lire, dolarje, penge in ostale valute vseh držav sveta po najugodnejših dnevnih tečajih.

PUTNIK organizira izlete in društvena potovanja v poučne in zabavne svrhe z avtokari, vlaki in parobrodi ter prodaja legitimacije za vse tu- in inozemske velesejme.

PUTNIK Vam nudi brezplačno prospekte vseh krajev in daje vse informacije za Vaša potovanja, posebno glede raznih popustov.

PUTNIK Vam daje zanesljive podatke o hotelih doma in v inozemstvu, rezervira sobe in izdaja hotelske kupone. Nudi Vam tudi podatke o letoviščih, planinskih kočah in zave-tiščih.

PUTNIK ima zastopstva: Jadranske plovitbe, Sušak; Dubrovačke parobrodne plovitbe, Du-brovnik; Jugoslavenskega Lloyda, Zagreb; Zetske plovitbe, Cetinje; Drž. rečne plovitbe Kraljevine Jugoslavije, Beograd; Lloyd Triestino, Trieste; Hamburg—Amerika Linie, Ham-burg; Wagons Lits, Paris; Mitropa, Berlin; Aeroput, Beograd; Cidna, Paris; Lufthansa, Berlin; vseh večjih avtobusnih prog ter vseh velikih evropskih potovalnih birojev: CIT, ČEDOK, IBUSZ, MER, ORBIS, ÖVB itd.

PUTNIK prodaja vozne rede ter raznovrstno potniško in turistično literaturo.

PUTNIK ni nikako pridobitno podjetje, ker porabi vse svoje dohodke izključno le v prid pospeševanja tujskega prometa ter vrši na ta način važno narodno-gospodarsko misijo.

ZATO KUPUJTE VSE VOZNE KARTE, PRODAJAJTE IN KUPUJTE VSE VALUTE V LASTNEM INTERESU EDINOLE PRI „PUTNIKU“. S tem si prihranite mnogo časa in denarja!

PUTNIK ima izključno pravico oddajati reklamne prostore na železniških objektih, in sicer na kolodvorih, v vlakih, v čakalnicah, vzdolž železniške proge itd. Poslužujte se te zelo ugodne in najučinkovitejše reklamne možnosti. Zahtevajte ponudbe!

PUTNIK

**Društvo za promet potnikov in turistov v Kraljevini Jugoslaviji.
Centrala: Beograd, Kolarčeva 1.**

Zastopstva v Sloveniji:

Tujskoprometna zveza v Mariboru

Maribor, Trg svobode, grad, tel. 21-22, dir. 21-29
Maribor, glavni kolodvor, tel. 26-69
Celje, Aleksandrov trg 1, tel. 119
Ptuj, Florijanski trg, tel. 23
Rogaška Slatina (sezonska), tel. 1
Št. Ilj (za avtomobiliste), tel. 6
Gornja Radgona, pri pošti, tel. 21
Dravograd, Hotel Komauer, tel. 2

Ostala zastopstva v Jugoslaviji:

Beograd, Banjaluka, Bitolj, Crikvenica, Dubrovnik, Kotor, Mostar, Niš, Novi Sad, Osijek, Petrovgrad, Rab, Sarajevo, Skoplje, Sombor, Split, Stari Bečej, Subotica, Sušak, Šibenik, Vel. Kikinda, Vrnjačka Banja, Vršac, Zagreb.

Oficijelni turistični biroji v inozemstvu:

Berlin, Brno, Budapest, London, Paris, Praha, Salonique, Wien.

Tujskoprometna zveza v Ljubljani

Ljubljana, Tyrševa ul. 11, tel. 41-31
Ljubljana, Masarykova, palača Grafike,
tel. 41-33
Ljubljana, glavni kolodvor, tel. 41-34
Bled, tel. 245
Jesenice, tel. 621
Kranj, tel. 34
Jezerški vrh
Korensko sedlo
Planina pri Rakeku

MESTNA PODJETJA MARIBOR

ELEKTRIKA IN PLIN

kot pogonsko sredstvo ali kurivo odločujeta o
napredku in uspehih v Vaši industriji, obrti
in gospodinjstvu.

Informacije in strokovne nasvete daje brezplačno:

Za električno stroko:

M. P. - ELEKTRIČNO PODJETJE

FRANČIŠKANSKA ULICA 8 . TELEFON 23-23 IN 23-99

Za plinsko stroko:

M. P. - PLINARNA

PLINARNIŠKA ULICA 5 . TELEFON 20-31

Za nabavo potrebnih elektr. in plinskih naprav ter strojev:

M. P. - PRODAJALNA

GLAVNI TRG 14 - ROTOVŽ . TELEFON 25-23

Ne zamudite prilike,

da si ob posetu Maribora ogledate še naše

Kopališče na Mariborskem otoku

Stalne zveze z udobnimi avtobusi Mestnega avtobusnega podjetja

Ljubljanska kreditna banka, podr. Maribor

CENTRALA V LJUBLJANI

NAJSTAREIŠI DOMAČI BANČNI ZAVOD

se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle . Sprejema vloge na hranilne knjižice in tekoče račune . Kupuje in prodaja vrednostne papirje in valute . Eskontira trgovske menice, daje trgovsko-industrijske kredite pod ugodnimi pogoji . Preskrbuje inkaso menic, kuponov in izžrebanih in amortiziranih srečk . Devizne transakcije izvršuje najkulantneje.

Telefonske štev. 22-58 in 21-46 . Račun pri Poštni hranilnici: Ljubljana 11.258, Zagreb 39.068

Mariborska tekstilna tvornica

D. Z O. Z.

T K A L N I C A
P R E D I L N I C A
B E L I L N I C A
A P R E T U R A
B A R V A R N A
T I S K A R N A T K A N I N

MARIBOR . KACIJANERJEVA ULICA 34

Telefon interurban št. 24-15 • Brzjavni: **Tekstiltvor** Železniška postaja: Maribor (Glavni kolodvor)

Tkalnica: MARIBOR in VARAŽDIN

Pristopajte kot člani in podporniki k

Olepševalnemu in Tujskoprometnemu društvu za mesto Maribor in okolico,

ki s svojo vrtnarijo in drevesnico vzdržuje mestne nasade in goji veslaški ter drsalni sport

Vrtnarija in drevesnica v Koroščevi ulici 29

goji vse vrste cvetlic in vrtnic; sadna, drevoredna, okrasna drevesa, okrasno grmovje, konifere itd. Izdeluje vence in šopke

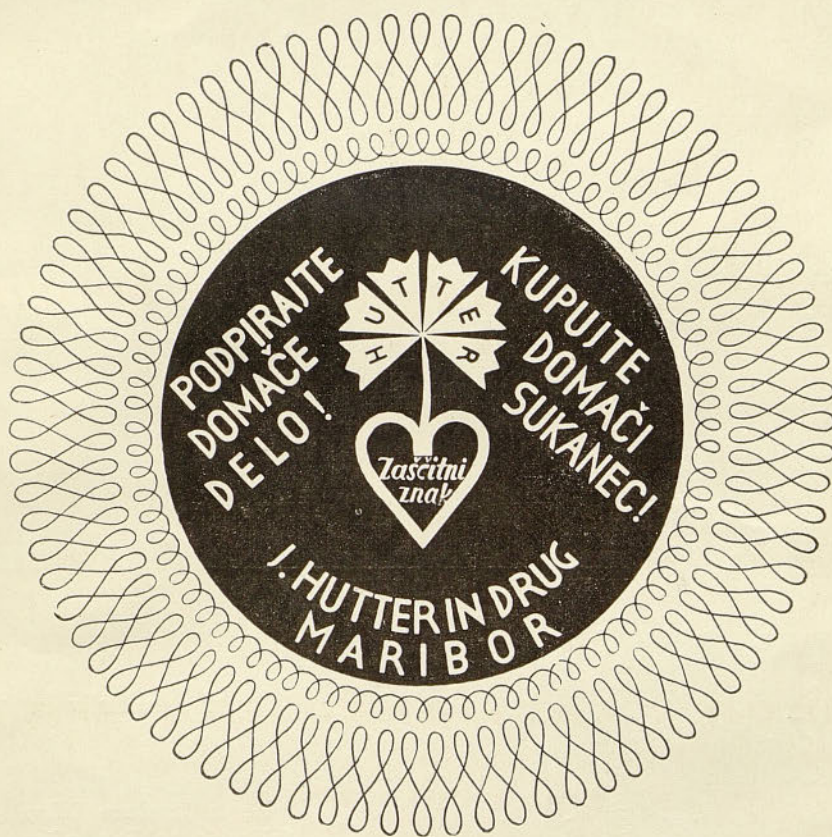
OBISKUJTE KONCERTE V MESTNEM PARKU!

PUPILARNOVARNI DENARNI ZAVOD
MESTA MARIBORA

MESTNA HRANILNICA V MARIBORU Orožnova ul. 2

Vas vabi, da nalagate svoje prihranke pri njej • Obrestna mera najugodnejša • Dajemo posojila in kredite v tekočem računu. • Nad 90 milijonov hranilnih vlog

Že 300 let zdravi

Rogaška Slatina

s čudodelno močjo svojih mineralnih vod vse bolezni
želodca, jeter, žolčnika, ledvic, mehurja i. dr.

Raznovrstna terapevtična sredstva zdravljenja. ♦ Najmodernejši urejeni hoteli ♦ Prvovrstna godba in druge prireditve za zabavo in kratek čas. ♦ Veliko športno kopališče, tenis, izleti itd. ♦ V pred- in posezoni znatni popusti ♦ Odprto tudi pozimi ♦ Sloviti zdravilni vreli:

Tempel = Styria = Donat

Prospekte in vse informacije daje brezplačno: **Zdravilišče Rogaška Slatina**

Thoma & Co.

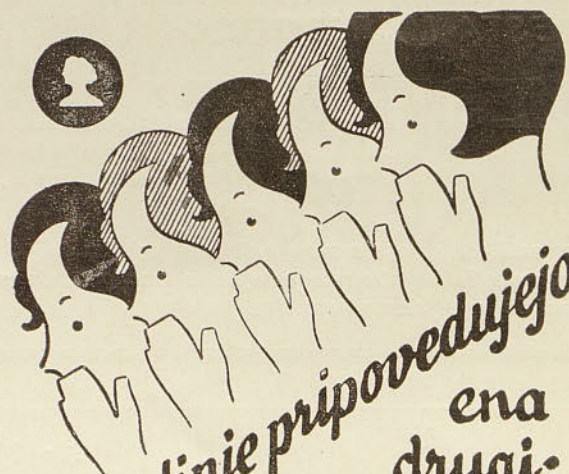
mehanična tvornica svilenih izdelkov
barvarna, apretura in tiskarna

Izdeluje različne vrste blaga in sicer:

Crepe de chine, Crepe satine, Crepe mongol, Crepe marocaine, Crepe imprimé. Modna svila v različnih izdelavah. Svila za podloge za dame in gospode. Razni svileni brokati, vse vrste jacquardnega blaga, brokat za odeje, satin za odeje, svileni naglavni robci, charpes in schwals.

Maribor – Pobrežje

Telefon 21-76 Telegram: Thoma, Maribor

Gospodinje pripovedujejo
ena drugi:
„Peči“le z
Dr. Oetker jevim
pecilnim praškom

*Kdor primerja
kvaliteto*

kupi

KARO

Tovarna kemičnih izdelkov v Hrastniku

D. D.

tovarne v Celju in Hrastniku

proizvaja:

Solno in žvepleno kislino
Kalijev in natrijev soliter
Kristalno sodo in pralni prašek
Glauberjevo in grenko sol
Žgano apno in klajno apno
Rudninski in kostni superfosfat
Fosfatno žlindro in mešano gnojilo KAS
Železno-oksidge barve in zeleno galico
Vodotopna olja za industrijske svrhe
Opojne droge in druge farmacevtske preparate
Sredstva za zaščito rastlin in uničenje škodljivcev

Natančnejša pojasnila se dobe pri tvornici v **Hrastniku** • Medkrajevni telefon št. 2
• Brzjavni naslov: Kemična Hrastnik

Celjska posojilnica d. d. Celje

(Narodni dom) podružnica **Maribor** Aleksandrova cesta 11

sprejema vloge na knjižice in v
tekočem računu proti ugodnemu
obrestovanju ter izvršuje vse
bančne posle

Lastna glavnica in rezerve nad 15.000.000,- dinarjev.

JOSIP BENKO

MURSKA SOBOTA

TOVARNA MESNIH IZDELKOV IN MESNIH KONZERV
I. JUGOSLOVENSKA PROIZVODNJA BAKONOV IN
EKSPORTNO PODJETJE

ZAHTEVAJTE CENIKE!

priporoča svoje dnevno sveže in priznано
okusne mesne izdelke in konzerve
Postreženi boste vedno solidno po naj-
nižjih dnevnih cenah

Lastne prodajalne:

MARIBOR, Glavni trg 16

MARIBOR, Aleksandrova cesta 19

CELJE, Kralja Petra cesta 13

CELJE, Glavni trg in

GORNJA RADGONA

SPLOŠNA STAVBENA DRUŽBA

MARIBOR - TEZNO

TELEFON INT. 20-57

BRZOJAVI: SPLOSTAD

Delavnica za železne konstrukcije, mostove in rezervoarje

Oddelek za električno in avtogensko varenje

Tvornica vijakov, zakovic in drobne železne robe

Kavana

JADRAN JADRAN

Maribor
ALEKSANDROVA CESTA 36

(v neposredni bližini glavnega kolodvora)

Moderno urejena terasa, shajališče vseh slojev, na razpolago tu- in inozemski časopisi • Točna in solidna postrežba

JOSIP ŠEREC

TELEFON ŠTEV. 21-70

»JUGOINŠTALACIJA«

RASTEIGER EDUARD

*Obl. konc. instalater za vodo-
vod, plin in centralne kurjave*

PTUJ-MARIBOR, Meljska c. 23

Telefon Maribor 20-42

Telefon Ptuj 25

Restavracija in pivovarna

»UNION«

Restavrater: LOJZE LISJAK

MARIBOR • ALEKSANDROVA CESTA 5

Obratuje na veseličnem prostoru Maribor. tedna

Moderno urejeni prostori. Velik senčnat vrt. Vedno sveže pivo. Izvrstna kuhinja. Vina od najbolj priznanih vinogradnikov Slov. gor. Zmerne cene!

Najnovejše modele

dvokoles, motorjev, šivalnih strojev, otroških in igračnih vozičkov ter razne dele in pnevmatike dobite najbolje in najceneje pri tvrdki

TRIBUNA F. BATJEL

Podružnica Maribor, Aleksandrova c. 26

Telefon 26-14

Lastna mehanična delavnica! Delo dobro, cene nizke!

Mastek

ELITNA KONFEKCIJA ZA DAME IN GOSPODE

MARIBOR

GLAVNI TRG 16

Predionica i Tkaonica

a. d.

preje

Doctor in drug

Maribor

PREDILNICA • TKALNICA • APRETURA •
BARVARNA IN BELILNICA

Št. telefona: Maribor 22-71
Beograd 20-988

Št. poštočekovnega rač. Beograd 60.430

Železniška postaja: Maribor-Studenci

Brzovjavni naslov: Tkaona, Maribor
Tkaona, Beograd

Kartonaža - litografija

novi oddelek: patentirano »JUSKA« sušilo in »JUSKA« sušilni bloki

Edini izdelovalec v državi

Bencina in drug - Maribor

Mlinska ulica 30

Brzjavici: Kartonaža Maribor - Telefon 24-22

*Želite pridelati v svojem
vrtu dovolj lepe in zdrave
zelenjave?*

Gnojite z
NITROFOSKALOM-I
in zalivajte s 40% SEGNINO
NA 1 L VODE 1-2 GRM
NITROFOSKALA NA 10m² 1 KG

Brez uporabe umetnih gnojil rodi naša slovenska gruda slabo žetev! Pri istem obdelovanju, setvi ter spravljanju sadežev pa lahko pridelke **podvojimo in potrojimo**, če gnojimo:

ozimino žita z nitrofosom
vinograde in sadonosnike z nitrofoskalom I
travnike z apnenim dušikom, oz. z nitrofoskalom I
krompir z nitrofoskalom II
povrtnino z nitrofoskalom I

PLEVEL v ozimih in jarih uničimo z neoljenim apnenim dušikom, ki uničuje tudi razne škodljivce in golazen (muhe v smetišču in gnojnici) ter pospešuje **kompostiranje** organskih odpadkov.

Vsa strokovna navodila prejme vsak kmetovalec, ki se zanima za pravilno uporabo umetnih gnojil, pri

Tvornici za dušik d. d. Ruše
v Rušah

Delniška družba pivovarne »Union« Ljubljana

Pivovarna, tovarna špirita in kvasa

Priporoča svoje izborno svetlo in črno pivo v sodčkih in steklenicah . Pekovski kvas .
Čisto rafiniran špirit

INŽ. ARH. JELENEC & INŽ. ŠLAJMER

GRADBENO PODJETJE
IN TEHNIČNA PISARNA
DRUŽBA Z O. Z.

MARIBOR, VRAZOVA ULICA
PRI MESTNEM PARKU, TELEFON INTERURBAN 22-12

Ob priliki Mariborskega tedna obiščite tudi tvrdko

Justin Gustinčič

Ulica Kneza Koclja 14 (Tattenbachova ulica 14)
in podružnici vogal Ptujске in Tržaške ceste,

kjer dobite vsakovrstne rabljene železne
predmete, uporabljive za vsako obrt,
industrijo in kmetijstvo. Nova kolesa
raznih znamk, šivalni stroji, motorji BSA
in bencinska črpalka.

SAVA

OBČE ZAVAROVALNA D. D. V ZAGREBU
GEN. ZASTOP ZA DRAVSKO BAN. V LJUBLJANI
GLAVNO ZASTOPSTVO V MARIBORU
Telefon 20-55

Brzjavni naslov: Sigursava Maribor
Poštno čekovni račun v Ljubljani 13.200

Delniška glavnica Din 10,000.000.— popol-
noma vplačana. Društveni garancijski fondi
iznašajo Din 32,911.143.—. Izplačane škode
od ustanovitve društva Din 263,496.779.—.

Generalni zastop za dravsko banovino:
LJUBLJANA • SV. PETRA CESTA 2/I

Glavna zastopstva:
MARIBOR • ALEKSANDROVA C. 43/I
CELJE • CANKARJEVA ULICA 9

Zastopstva v vseh večjih krajih.
Vodi zavarovanja vseh vrst.

DOBRNA

P R I C E L J U

je prirodno eno najlepših in najmoder-
neje urejenih kopališč Jugoslavije. 400 m
nad morjem, v sredi gozdov, brez pra-
hu in dima. Odlični uspehi pri zdrav-
ljenju živcev, srca in ženskih bolezni.

Celokupno 20 dnevno zdravljenje Din 1.100.— do
Din 1.650.— • Zahtevajte prospekte! • Uprava
zdravilišča.

TEKSTA D. D.

za tekstilnu proizvodnjo

Telefon int. 23-12

Izdeluje: vrvice, trakove, čipke in vsako-
vrstno pozamenterijo ter je največja to-
varna te stroke v državi.

Obrač: MARIBOR — TEZNO
Sedež: ZAGREB, Praška ulica 1

Ivan Kravos

MARIBOR
Aleksandrova cesta 13

Tel. 22-07

OGLEJTE SI IZLOŽBE!

OGLEJTE SI IZLOŽBE!

brezo (stari kralj pomladi), sledi pet parov deklet (priprošnji zbor), za njimi vodi 6 mladih jurjašev v zelenje zastrtega Zelenega Jurija (novega kralja pomladi), zaključijo pet parov deklet. Obredno dejanje: jurjevski sprevod prikoraka na pozorišče, trušč obrambe se menjava s péto priprošnjo dekliskega zbora; na gotove besede krene breza z obrambo pred grajska vrata (kulisa); dekleta strnejo kolo in sprejmejo vanj Zelenega Jurija s spremstvom; dekleta z grajskih oken osmučejo in polomijo brezo, nosači in obramba zbeže na grajsko dvorišče (smrt starega kralja pomladi); dva jurjaša odideta pred grajska vrata, kjer jih gospodinja obdaruje; v igrajočem kolu oblijejo jurjaši Zelenega Jurija z vodo in odhite z njim v „crne gore, u ravno pole“ (posvetilo mladega kralja pomladi); deklisko kolo na višku ekstaze razskoči.

Jurjevski obred je ena najlepših slovenskih podob zmage demona pomlajene plodornosti nad starim demonom rasti in žitja.

b) **Kolo-Most:** péto žensko obredno kolo, spojina nekdanjega svatskega plesa, ki določno spominja na panonsko kolo „Marko skače“ in obredne igre Most, ki je pristnejše ohranjen v Metliki.

2. Adlešiči. 16 sodelujočih in 4 članska pristna glasba, vodi Jankovič Jože.

a) **Svatbeno kolo „Hruške, jabuka“.**

b) **Svatbeno kolo „Lepa Anka“.**

Oba kola sta se iz starejših obrednih plesov prevesila v običajna mešovita plesna kola.

c) **Krésnice:** 4 dekleta popevajo pred hišo (kulisa) ob spremstvu písača (svira na dvopiščal) obredno kresno koledo; ko jih gospodinja obdaruje, odidejo po vasi.

Med redko ohranjene še žive obredne ostaline, čisto slovenskega porekla, spadajo belokranjske Kresnice, ki so nekdanj živlele širom Slovenije, a so se dandanes le še tod ohranile v različnih variantah. Popevanje Kresnic je ostalina davnega mogočnega kresnega obredja, ki je zaključil o Kresu dobo poletja, ki jo je uvajalo Jurjevanje.

3. Vinica. 14 sodelujočih in 1 igrač, vodi Malič Oskar.

a) **Kresnice:** 3 skupine Kresnic. Krajevna varianta.

b) **Kolo-Jastučak:** mešovito kolo svatskega značaja, ki razkoči v tri skupine po dva križem se vrteča para (zvezda). Ples se izvaja na najprimitivnejšo godbo gudala.

4. Predgrad - Stari trg. 18 sodelujočih, vodi Rade Josip.

a) **Kresnice:** svojska poljanska varianta.

b) **Poljansko svatsko kolo:** mešovito péto kolo svatskega obrednega značaja s svatbeno zastavo ter svatbenim parom.

5. Metlika. 24 sodelujočih, vodi Malešič Ivan.

a) **Obredno kolo:** mešoviti kolovod raja v ravni vrsti pod vodstvom vojarinke in preide v kačaste zavoje; kolovod zavije okrog vojarinke polža (višek ekstaze); zadnja vojarinka začne odvijati polža, ki v ravni vrsti zbeži skozi Most (zadnji par).

Metliško kolo je svojska oblika slovenskega svečanega reja-kola, ki tvori prehod v obredno igro Most. Arhaični ples se je razvil iz davnih staroslovenskih obrednih rejev in spojil z plesnimi ostalinami pozne antike.

b) **Most:** 12 mešanih parov se razvrsti v smeri vzhod-zahod v ravni bočni vrsti, v primerni razdalji (most), lice proti licu, kolebajoč s sklenjenimi notranjimi rokami odpeva zbor kmetičev zboru grajske gospode. Med popevanjem steče „černoka deklica“ (mostna žrtev) čez grajski most. Koncem prikaza preskoči zbor kmetičev pod grajsko brano. Igra se ponovi z zamenjanimi vlogami.

Metliški Most je obredna ostalina, ki mu je bila osnova obredno žrtvovanje človeka v počast umrlega vojvode, ki je moral preko mostu duhov v onostranstvo. S prvotnim motivom se je spojil kasnejši socialni motiv: graščak zamenja s tlačanom na praznik v pungrtu svojo vlogo po analogiji antičnih Saturnalij. Na prvotno obredje spominja poleg značilnih besedi „Kaj nam mite nosite? — černooko deklico...“ žrtveni moment, na saturnalično obredje poleg preskoka brane dvogovor „Mi smo negova gospoda (graščinski ljudje) — Mi pa negovi kmetiči“ (grajski tlačani) ter stalni refren „Preroža, roža prungárjena“ (na sramotni prungar na tlačanski praznik za šalo izpostavljena najlepša grajska žena).

c) **Rešetca:** v ravni mešani bočni vrsti se postavijo izvajalci kakor rešeta na trgu. Vojarinka v spremstvu prosca raja okrog vrste in pobira od nje deklisce in fantiče „žumberske družine“ (svatske družine). Ob sklepu zapoje-zarajajo svatsko kolo „Ta hinder, hander, žumber“.

(Žumber je žumar, camar, pozavčín, dever.) Po besedilu in koreografski obliki so Rešetca ostalina stare svatske igre.

č) **Robčeci:** v obliki mešovitega kola se sprimejo igrači za zvite robce. Vojarinka teka okrog kola in udari z zvitim robcem najbolj všečnega fanta. Udarjeni jo lovi, dokler vojarinka ni z udarcem izbrala svoje namestnice, ki nadaljuje njeno vlogo.

Podobno igro poznajo otroci križem Slovenije pod imenom „v štirncu gledati“.

d) **Kurji boj:** močnejšemu fantu zajezdi tovariš vrat in se ga oklene. Po dva jezdeca se sprimeta in borita, dokler eden ne pade s konja. Bori se hkrati več parov.

Poleg novejšega viteško-turnirskega momenta se skriva v tej obredni igri borba demonskega živali-človeka proti temnim silam za pomlajeno plodornost.

e) **Turn:** štirje fantje se vstopijo v čelni četverostop, zadnja dva se opreta z notranjima rokama na ramena prednjih. Na ta podstavek se vzpneta v slični postavi dva tovariša. Za Turn se uvrste v četverostopih dekleta in fantje in v mimohodu na pevsko koračnico „odnesejo Turn“ s prizorišča.

Obredna igra, ki ima svoje analogije pri sredozemskih narodih, spada po svojem mističnem pomenu med pogrebne igre, kakršna je n. pr. Most, ki so bile nekdanj namenjene počasti umrlih rodovnih kraljev in vojvod.

Obiskovalci festivala s področja ljubljanske železniške direkcije uživajo ugodnost četrtinske vožnje v Maribor na podlagi posebne legitimacije prireditvenega odbora, ki se dobijo pri vseh poslovalnicah »Putnika« in pri večjih občinah v Sloveniji. Četrtinska vožnja za dopotovanje od 4. do 6. avgusta in za povratek od 5. do 7. avgusta. — Predprodaja vstopnic za festival pri »Putniku« v Mariboru, Trg svobode-Grad, tel. 21-22 in 21-29 in pri »Putniku« v Ljubljani, Tyrševa cesta 11, tel. 41-31 in 24-72.

VIII. MARIBORSKI TEDEN

5. do 13. avgusta 1939

R II 1910/1939 - prispeli
VISOKOŠOLSKA IN ŠTUDIJSKA KNJIŽNICA
MARIBOR

Veliki festival

slovenskih narodnih običajev v Mariboru

5. in 6. avgusta 1939

SPORED FESTIVALA:

5. avgusta 1939

ob 11:30 uri:

Sprejem gostov in sodelujočih na glavnem kolodvoru; sprevod udeležencev v narodnih nošah: Aleksandrova cesta — Slovenska ulica — Gosposka ulica — Glavni trg.

ob 17:30 uri:

Nastop belokranjskih in štirsko-panonskih skupin na stadionu SK Železničar.

6. avgusta 1939

ob 9:00 uri:

Obhod narodopisnih skupin (sodelujoče skupine in gosti v narodnih nošah): Zbirališče na Zrinjskega trgu (pri kolodvoru) — Kopitarjeva ulica — Aleksandrova cesta — Slovenska ulica — Gosposka ulica — Ulica 10. oktobra — Slomškov trg — Stolna ulica — Glavni trg — Kralja Petra trg — Tržaška cesta.

ob 10:00 uri:

Ponovitev festivalskih prizorov na stadionu SK Železničar.

A. TRSTENJAK:

Prleški pozavčín.

Spored in vsebina festivalskih prizorov.

Tehnično vodstvo festivala
France Marolt, ravnatelj folklorističnega inštituta Glasbene Matice v Ljubljani.

I. Štirsko-panonska skupina

1. Lancova ves. 22 sodelujočih, vodi Miro Vaupotič.

a) **Rüsa:** 3 nosače, skrite v kameli, pripelje priganjač pred hišo, gospodinja obdaruje darivača z domačimi dobrotami, po vasi obredejo vse hiše.

Rüso vodijo zadnje tri dni Predpusta. Običaj je še v navadi in prevladuje po severnih predelih Slovenije. Obredni prizor je mistična podoba Zime, ki se upira prebujenju demonov Pomladi: Kurentu, Zelenemu Juriju.

b) **Plesači:** 4 skupine po troje fantov z eno deklico in darivačem popevajo plesoč pred vaškimi hišami koledne pesmi, gospodinja jih obdaruje.

Plesači so znanilci pomladnega prebujenja in spominjajo po obliki in vsebini na hrvaške Kraljice in srbske Lazarice. Obredje spada v prve spomladne dni do Binkošti in je najbolj živo ohranjeno v Podravini, Lükariji in po vzhodni Prlekiji.

c) **Orači:** 10 fantov-konj vleče drevo-oralo, ki ga ravnajo 3 kožuharji-kurenti. Na drevesu stojita s trakovjem ozaljšani hoja in brezica. Med njima je pritrjen oder za majskega kralja in kraljico. Sprevod vodi pókač, spremlja ga jajčarica, fant v ženski obleki. Pokač zapoka pred dvoriščem. Orači vderejo v hišno ogrado in zaorjejo po dvorišču brazdo, kralj in kraljica zaplešeta na odru, gospodinja obdaruje jajčarico, ki trosi po dvorišču pleva. Pokač odvede orače po vasi.

Orači orjejo po Dravskem polju, Lükariji in vzhodni Prlekiji na Pustno nedeljo in ponedeljek.

Obredni prizor je spojina dveh prvotnejših obredij: vlačjenja pluga in vlačenje ploha. Prvo je analogija beloruskega Uzna (12 nagih deklet

Obredna ostalina „Orači“. Apače na Dravskem polju. 1939.

se je okopalo opolnoči v živi vodi, vprežene v plug so pod vodstvom starešine oborale vas v zaščito proti kugi. Drugo je češčenje drevesa, demona plodornosti; v Oračih predstavljata hoja in breza (prvotnejša oblika) ter kralj in kraljica (počlovečena oblika) te demonske sile. Demoni Zime-Teme-Bolezni se v obredju Oračev umikajo pomlajenim demonom Pomladi-Svetlobe-Zdravja.

2. Sv. Jurij ob Ščavnici. 10 sodelujočih, vodi Fran Žižek. Šterjāk, skupinski obredni prizori:

a) **Valěk:** fantje podbijajo skoz razkorak za hrptom stoječi leseni valj-valěk za stavo.

b) **Ključ:** dva fanta držita na ramenih drog, s katerega zbijajo drugi ključ.

Valek in ključ sta simbola moške plodrodne sile. V obeh obrednih igrah je ohranjeno kulturno tekmovalstvo-borenje pomladnega kralja za posvetilo plodornosti kakor v ziljskem števvanju, kjer fantje jež zbijajo sodič-bariglco za ceno števovskega venca.

c) **Rüsa-Čarga:** dva fanta, prekrita z rjuho, predstavljata konja. Glavo z vratom in rep imajo izdelan na svojski način iz perja in jezevih bodic. Čargo vodi priganjač, jajčar pobira darove po vaških hišah. Običaj je podoben podravski in lükarski Rüsi.

Šterjak se izvaja le še v Biserjanah pri Sv. Juriju, v okolici ga imenujejo Vedro. Svočas je prispevala vsaka hiša vino v štrtinjah (šterjak je sod od 120—150 litrov). Obredje izvajajo za Pusta in je izrazito pomladni običaj.

3. Sv. Marko niže Ptuja. 32 sodelujočih, vodi Fran Žižek. Skupinski obredni spreved Kurentovanje s podskupinami:

a) **Kurenti:** fantje, zaviti v ovčjo kožo, našemljeni, ovešeni s torbo in zvonci, v rokah gorjačo-ježevko, poskakujejo tuleč po vaseh in strašijo otroke.

Podobni so hrvaškimi pustnim Zvončarjem, ki predstavljajo v mistični podobi demone Zime-Smrti.

b) **Rüsa-Čarga.** Po obliki in pomenu je pošast podobna zgoraj navedenim oblikam pastirskega pustnega običaja.

Lepo jo pojasni narodna pesem: „Belo rüso vodimo, konjem srečo prosimo, zóbi ji ne dajemo, z meglo jo napajamo“.

c) **Raból:** v slamo zavit fant nori po vasi. Pod večer mu snamejo vaščani odelo, ki ga sežgo. Svočas ga je v dvoboju premagal Zeleni Jurij, ki ga je dandanes Prlekija že opustila.

Prizor je podoba zimskega demona v pristojnem odelu; premaga in usmrti ga (sežig) pomladno božanstvo plodornosti Zeleni Jurij.

č) **Zlodej:** v hudičevo šemo napravljeni fant, ki straši otroke po vaseh.

V ljudskem mističnem sožitju se je Kurent preobrazil iz prvotnejše podobe v Miklavževega spremljevalca, zlodeja.

d) **Orači:** oblika in pomen prleških in podravskih oračev je isti.

Ljudsko mistično sožitje je že nekoliko porušen običaj tega obredja vključilo v Kurentov spreved.

e) **Medved:** v medveda našemljenega fanta vodi priganjač, tretji deležnik zbira po vaških hišah darove.

Medved je podoba gozdnega demona, ki v tej obliki oznanja nastop pomladi.

f) **Kokótiči-Píceki:** v petelinčke preoblečeni dečki, vključeni v Kurentov spreved.

Mistična podoba živalsko-človeških bitij v borbi za pomlajeno plodornost.

4. Beltinci. 16 sodelujočih, vodi Kavaš Matjaž. Spremlja pristna panonska godba iz Beltincev, vodi Kociper Ivan. Skupina izvaja 6 originalnih panonskih plesov:

Méšterski plesi:

a) **Tkaléčka:** tkalska cehovska polka (8 fantov). Star poskočni ples kmečkih obrtnikov na tkalski praznik.

Vodil je tkalski cehmešter; robček, ki ga plesalci med poskokom pretikajo med kolena, je simbol tkalskega čónjeka (čolníča).

b) **Šóštarska:** 8 parov. Figuriran uvod in poskok. Uvod cehovskega plesa simbolizira delo čevljarja, ki „šivlje, šteplje, zabija klinčke“; zaključni poskok.

Gostüvanjski plesi:

a) **Tóčak:** 8 parov. Svatbena polka.

Naziv je madjarskega izvora (tot ság — pokrajina Totov t. j. Slovakov-Slovenov); pristnost plesa je določno označena.

b) **Šamariánka:** 8 parov. Svatbeni poskok.

c) **Po zelenoj trati:** 8 parov. Sedmerokoračna polka, ki določno spominja na staro koroško kolo „Na tratici“.

Ta pristni staroslovenski glasbeni motiv je osnova melodije ziljskega števovskega galopa.

Obredno kolo „Marko skače“: 8 parov. Péto kolo z glasbeno zaigro in medigro in vodilnim parom v kolu, ki spominja na viniški Jastučak.

II. Belokrajnska skupina

1. Črnomelj. 32 sodelujočih, vodi Grahek Anton.

a) **Zeleni Jurij:** v sprevedu je uvrščenih 12 fantov piskačev-trobačev (obramba), za njimi nosi pet fantov visoko, ozaljšano

Obredna ostalina Most. Metlika v Beli Krajini. 1936.

